97. TORSTAINA 7. SYYSKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaanpanosta annetun lain sekä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 3025

Hallituksen esitys HE 98/2000 vp

2) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta 3025

Hallituksen esitys HE 99/2000 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi sotilasoikeudenkäyntilain, yleisistä syyttäjistä annetun lain 9 §:n ja sotilaskurinpitolain muuttamisesta 3025

Hallituksen esitys HE 100/2000 vp

4) Laki tieliikennelain muuttamisesta 3025

Lakialoite LA 79/2000 vp (Raimo Vistbacka /ps ym.)

5) Laki lukiolain muuttamisesta 3032

Lakialoite LA 82/2000 vp (Kimmo Kiljunen /sd)

6) Laki autoverolain 51 §:n muuttamisesta 3034

Lakialoite LA 83/2000 vp (Marja-Liisa Tykkyläinen /sd ym.)

7) Laki arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta 3036

Lakialoite LA 84/2000 vp (Pertti Hemmilä /kok)

8) Laki pakkokeinolain muuttamisesta 3040

Lakialoite LA 85/2000 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

9) Laki työllisyyslain 13 §:n muuttamisesta 3043
Lakialoite LA 86/2000 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

10) Postipalvelulaki 3044
Lakialoite LA 87/2000 vp (Esko-Juhani Tennilä /vas)

11) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta 3046
Lakialoite LA 88/2000 vp (Merikukka Forsius /vihr ym.)

12) Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta..... 3049
Lakialoite LA 89/2000 vp (Erkki Kanerva /sd ym.)

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Janina Andersson /vihr
Klaus Bremer /r
Mikko Elo /sd
Satu Hassi /vihr
Klaus Hellberg /sd
Leea Hiltunen /skl
Gunnar Jansson /r
Tarja Kautto /sd
Katri Komi /kesk
Riitta Korhonen /kok
Ossi Korteniemi /kesk
Kalervo Kummola /kok
Jaakko Laakso /vas
Paula Lehtomäki /kesk
Hannes Manninen /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Sirpa Pietikäinen /kok
Kirsi Piha /kok
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Sari Sarkomaa /kok
Timo Seppälä /kok
Osmo Soininvaara /vihr
Katja Syvärinen /vas
Hannu Takkula /kesk
Erkki Tuomioja /sd
Kari Urpilainen /sd
Matti Vanhanen /kesk

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Katri Komi /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

7.9. edustajat
Mikko Elo /sd
Jaakko Laakso /vas

7. ja 8.9. edustajat
Tarja Kautto /sd
Kari Myllyniemi /kesk
Osmo Soininvaara /vihr

Sairauspoissaolot

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavan ilmoituksen poissaolosta täysistunnosta sairauden vuoksi:

7.9.—5.11. edustaja
Erkki Kanerva /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

7.9. edustajat
Satu Hassi /vihr
Klaus Hellberg /sd
Riitta Korhonen /kok
Hannes Manninen /kesk
Kari Urpilainen /sd
Matti Vanhanen /kesk

7. ja 8.9. edustajat
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Timo Seppälä /kok

Valtioneuvoston jäsenten sidonnaisuudet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tänään päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on eduskunnalle saapunut eduskunnan työjärjestyksen 29 §:n mukaisesti perustuslain 63 §:n 2 momentissa tarkoitettu valtioneuvoston jäseneksi ja sisäasiainministeriksi nimitetyn Ville Itälän selvitys sidonnaisuuksistaan ja ulkomaankauppaministeri Kimmo Sasin lisäys hänen 22 päivänä huhtikuuta 1999 ja 2 päivänä helmikuuta 2000 antamiinsa selvityksiin.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laeiksi Euroopan yhteisön yleisen tutkintojen tunnustamisjärjestelmän voimaanpanosta annetun lain sekä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 98/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 99/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laeiksi sotilasoikeudenkäyntilain, yleisistä syyttäjistä annetun lain 9 §:n ja sotilaskurinpitolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 100/2000 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

4) Laki tieliikennelain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 79/2000 vp (Raimo Vistbacka /ps ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! En kovin paljon pitkitä, koska puhemiehelläkin näyttää olevan aika reipas tahti.

Arvoisat edustajat! Olen keväällä jättänyt lakialoitteen tieliikennelain muuttamiseksi ja keräsin siihen muutamia, vajaat 20 nimeä. Nyt, kun liikenne- ja viestintäministeri on paikalla, ehkä ministeri voi mahdollisesti kommentoida, jos hän edustajatovereitten häirinnältä kuulee, mitä esitän.

Meillä on ollut aikoinaan vuonna 72 määrätty niin sanottu kahdeksankympin lätkä eli kuljettajakohtainen nopeusrajoitus uusille kuljettajille, joilla oli ollut ajokortti alle vuoden. Tämä järjestelmä purettiin vuonna 1996 voimaan tulleella tieliikennelain muutoksella ja sitä perusteltiin uusilla järjestelmillä, joita oli periaatteessa väitetty tehokkaiksi. Nyt kuitenkin tutkimuksissa on sen jälkeen todettu kiistatta, että uusien kuljettajien henkilövahinkojen määrä on lisääntynyt 43

prosenttia 100 kilometrin nopeusrajoitusalueilla, kun onnettomuuksien määrä lisääntyi 80 kilometrin nopeusrajoitusalueilla vain yhden prosentin verran. Lisäksi henkilövahinkojen määrän muutos poikkesi merkittävästi kokeneiden kuljettajien kehityksestä samana tutkimusajanjaksona.

Saman suuntainen kehitys tapahtui sekä miesettä naispuolisilla uusilla kuljettajilla, ja suurimmat ongelmat tulivat nimenomaan tieltä suistumisten yhteydessä. Tutkimuksissa on lisäksi todettu, että nämä suistumiset aiheutuivat liian suuresta nopeudesta, ja väitetään, että syynä on ollut nimenomaan se, että 80 kilometrin nopeusrajoitus poistettiin uusilta kuljettajilta. Näistä tutkimuksista ja onnettomuuksien määrän lisääntymisestä mielestäni voidaan kiistatta päätellä, että 100 kilometriä tunnissa oleva nopeus on uusille kuljettajille harjoittelunopeudeksi liian korkea.

Kun vuonna 1996 tätä lakimuutosta tehtiin, ministeriö perusteli tätä nimenomaan sillä, että riskikuljettajille tehdään ohjausjärjestelmää ja sillä korvattaisiin entinen kahdeksankympin lätkä. Nyt on käynyt ilmi, että tällaiset ministeriön tekemät valistuskampanjat, joissa myös Liikenneturva on ollut mukana, eivät ole tehonneet, vaan tosiaan onnettomuuksien määrät ovat uusilla kuljettajilla lisääntyneet edellä mainitut 43 prosenttia. Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota nimenomaan nuorten kuljettajien puutteisiin ja siihen, että nämä puutteet tavallaan minimoituisivat silloin, kun nopeusrajoitus olisi ensimmäisenä vuonna 80.

Lisäksi tästä uudesta järjestelmästä on tehty viime keväänä erittäin laaja toinenkin tutkimus, jossa todettiin, että ajokieltoasia, johon 96 lain muutoksen yhteydessä viitattiin, ja uusi puhuttelu, jota silloin mainostettiin, ovat tällä hetkellä täysin tehottomia. Lisäksi on todettu, että nykyinen käytäntö ajokieltojen määräämisessä on täysin tehoton, koska ajokiellot ovat erittäin lyhyitä ja tulevat hyvin myöhään rekisteriviranomaisten tiedosta poliisiviranomaisten tietoon.

Itse uskallan väittää omaavani jonkin verran kokemusta käytännön elämän työstä, poliisin työstä, nimismiehen työstä, silloin kun kahdeksankympin lätkä oli käytössä. Ne kokemukset, joita minulla on, kertovat, että silloin kun nuorelle kuljettajalle, jolla ajokortti oli ollut alle vuoden, laitettiin ajokielto, 14—21 päivää normaalisti, joissakin tilanteissa ehkä 30 päivää, kohdallani ei tapahtunut kuin yksi sellainen tapaus, jossa oli tarpeen uudelleen määrätä ajokielto samasta rikkeestä. Silloinhan lisätään lätkän pitoaikaa sillä ajalla, minkä mittaiseksi ajokielto aikoinaan määrättiin.

Itse en ymmärrä sitä, minkä takia liikenneministeriö — tein tästä aikoinaan kysymyksenkin — vastusti palaamista aikaisempaan järjestelmään. Minä olen ymmärtänyt, että silloin kun todetaan, että olemme erehtyneet lainsäädännössä, nimenomaan liikenneturvallisuuskysymyksissä, voitaisiin palata siihen parempaan aikaan ja muuttaa lainsäädäntöä tältä osin. Mutta koska ministeriön taholta ei mitään luvattu eikä ole tapahtunut, niin olen tehnyt tämän lakialoitteen ja toivon, että liikennevaliokunnassa asia otettaisiin käsittelyyn, ja jos on liian suuri kynnys, että edustajan lakiesitys menee läpi, tyydyn siihen, että ministeri Heinonen tuo hallituksen nimissä saman tyylisen esityksen.

[2] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakiesitys koskee henkilökohtaisen nopeusrajoituksen palauttamista nuorille kuljettajille. Mielestäni lakiesityksellä ei päästä siihen tulokseen, johon halutaan. Asia ei korjaannu holhoamalla. Nuorten on tiedostettava tämä asia. Luotan nuorten kuljettajien omaan harkintaan. Tietysti on myönnettävä, että aina on poikkeuksia, oli sitten henkilökohtainen nopeusrajoitus tai ei. Edelleen liikennevalistusta tulisi lisätä todella huomattavasti, ja viittaan vielä, että jos henkilökohtainen nopeusrajoitus olisi voimassa, niin huomattavasti lisääntyisivät ohitukset ja näissä ohituksissa usein on myös vastaavasti erittäin suuria vaaratilanteita. Toivon todella, että henkilökohtaisen harkinnan ja valistuksen kautta ajoturvallisuus tavallaan lisääntyy.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Vistbacka vastauspuheenvuoro, pituus yksi minuutti.

[3] **Raimo Vistbacka /ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin ed. Kähköselle, että olisi hyvä tutustua asianomaiseen tutkimukseen, jonka perusteella nimenomaan nuorten kuljettajien osalta on onnettomuuksien määrä lisääntynyt 43 prosenttia nimenomaan 100 kilometrin nopeusrajoitusalueella, mutta ei 80 kilometrin nopeusrajoitusalueella. Tutkimus kiistatta osoittaa, että sen jälkeen kun lätkä poistettiin, onnettomuudet lisääntyivät. Mielestäni silloin kun puhutaan ihmishengistä, vakavista loukkaantumisista

ja todetaan, että valistus ei auta, täytyy tehdä jotakin muuta.

[4] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vaikka en kuulukaan tämän aloitteen allekirjoittajiin, niin aloite on hyvä. Ed. Vistbacka voisi tämmöisiin hyviin aloitteisiin käydä keräämässä laajemmin nimiä. Tähän olisi nopeasti tullut varmasti sata nimeä hyvästikin.

Niin kuin aloitteen tekijä todisti vastauspuheenvuorossaan, tilastojen mukaan näyttää siltä kuitenkin, että nuorten kuljettajien aiheuttamat liikennevahingot ovat kasvaneet. Tietysti kaikkeahan emme pysty kitkemään koskaan, aina on penikkatautia olemassa nuoressa iässä ja hurjasteluhalua ja näyttämisen halua. Niitähän me emme voi poistaa kaikkia, mutta osalla porukasta kuitenkin semmoinen virkavallan pelko ja sanktioiden pelko on olemassa, ja jos olisi nopeuslätkä perässä, se vaikuttaisi kyllä siihen, että välttämättä ei niin kovasti ajettaisi. Ennen kaikkea on ihan luonnollista se, että nuorena henkilönä liukkaissa olosuhteissa ja ennalta arvaamattomissa tapahtumissa ei hallitse enää autoa ja ajoneuvoa.

Minusta on aika hassu asia, että aikanaan poistettiin tämä kahdeksankympin rajoitus, koska sehän on todettu hyväksi järjestelmäksi, ja jos sillä perusteena on pelkästään henkilökohtainen vapaus, niin se pitäisi pakittaa. Se voi olla arvovaltakysymys ministeriön taholta siinä, että kun on jotain tehty väärään suuntaan, niin ei voi tulla takaisin. Sen takia olen ed. Vistbackan kanssa ihan samaa mieltä, että tämä pitäisi saada läpi, jos ei aloitteen muodossa, tosin voisi liikennevaliokunta ottaa käsittelyyn, jos toteaa tärkeäksi, mutta jos on liian iso kynnys, niin toivon mukaan hallitus tuo tästä esityksen.

[5] **Liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinonen:** Arvoisa puhemies! Ensin täytyy sanoa, että arvovaltasyiden takia ei varmasti tässä asiassa jätetä tekemättä mitään ratkaisuja. Itse asiakokonaisuus on äärimmäisen tärkeä ja vakava, se, miten nuorten kuljettajien, joilla ajokokemusta on vähän, osalta liikenneturvallisuutta saataisiin parannettua. Meillähän on oikeastaan kaksi kokonaisuutta, mitä kautta tämä on myöskin hallituksen pohdittavana ja toisaalta tällä hetkellä vielä liikenneministeriön valmistelussa. Toinen on kuljettajakoulutuksen uudistaminen kokonaisuudessaan, jota koskeva työryhmä jätti raporttinsa jo runsas vuosi sitten. Siitä on saatu lausunnnot, jotka ovat aika ristiriitaisia keskenään, ja varmaan työryhmän alkuperäisen esityksen mukaan ei tulla menemään, mutta siinä yhtenä osana on myöskin se, miten ikärajat määräytyvät ja miten valvonta ajoluvan tai ajokortin saamisen jälkeen suoritetaan.

Toinen kokonaisuus, jossa tätä asiaa ja myöskin itse asiassa ehdotusta, niin sanotun kahdeksankympin lätkän palauttamisajatusta, on pohdittu, on liikenneturvallisuusohjelman laatiminen. Sen osalta tarkoitus on, että hallitus tekisi päätökset uudesta ohjelmasta vielä tämän vuoden puolella, ja siinä yhteydessä kyllä tulemme näitä kysymyksiä pohtimaan ja myöskin sitä, mitkä ovat olleet kokemukset lätkän poistamisesta ja millä keinoin tähän akuuttiin kysymykseen saataisiin parannusta. Ehkä ne suurimmat ongelmat lätkän palauttamisessa liittyvät tänä päivänä valvontakysymykseen, joka ei ole ihan helppo. Sen järjestelmän vaikuttavuus on se, jota on ehkä eniten kyseenalaistettu, mutta varmasti ennakkoluulottomasti ja vailla arvovaltaristiriitoja tätä asiaa pohdimme.

[6] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Oli myönteistä kuulla ministeri Heinosen asiaan syventynyt ja vastuuntuntoinen vastaus tässä asiassa. Ihmettelen kyllä ed. Kähkösen puheenvuoroa, jossa vähäteltiin vastuunkantamista ja vastuuntunnon kasvattamista. Siinä mielessä, vaikka itse kuulunkin aloitteen allekirjoittajiin — ed. Vistbacka on aloitteen masinoinut ja rakentanut ja syventynyt sisältöön — pidän myönteisenä, että kannetaan semmoista vastuuta ja huolta niin, että ajokulttuuri muuttuisi heti alun perin kortin saatua sellaiseksi, että se olisi vastuuntuntoista, nopeudeltaan säädeltyä, hillittyä ja turvallista niin itselle kuin muillekin kanssamatkustajille ja liikenteessä mukana olijoille.

Toivon, että tämä noteerataan oikein syvällisesti valiokunnassa ja sen sisältöön paneudutaan jossakin muodossa, joko tässä taikka jossakin toisessa.

[7] **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Mielestäni ministeri Heinosen puheenvuorossa tulivat olennaiset asiat esille. On siis harkittava kaikkia mahdollisia keinoja, joilla liikenneturvan tilannetta voidaan parantaa ja onnettomuuksia vähentää. Mielestäni tilanne tällä hetkellä ei ole kaikilta osin hyvä. Nyt on tullut esille monta uut-

ta asiaa, muun muassa puhelimen käyttö ajettaessa, jotka osaltaan sitovat huomiota ja näin ollen ovat heikentämässä ajoturvallisuutta. Tämä ehkä nuorten osalta voi olla yksi asia, johon myös kannattaisi kiinnittää huomiota. Jos turvallisuuden parantaminen edellyttää sitä, että palataan tavallaan taaksepäin näissä asioissa, niin tehtäköön niin.

Totean, arvoisa puhemies, vielä asian, josta muutama ikäihminen on ottanut minuun yhteyttä. He ovat keskenään pohtineet sitä, että myös ikääntyneiden osalta voisi harkita jonkinlaista nopeuden alentamista. Jos he eivät itse sitä ymmärrä, niin tavallaan tämäkin asia voitaisiin viestittää vastaavanlaisella tavalla, että he ovat jo siinä iässä, että kannattaisi alentaa ajonopeutta, jotta hallitsisivat vastaan tulevat tilanteet paremmin. Tähänkin asiaan varmaan kannattaisi kiinnittää huomiota.

[8] **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Heinosen vastaus oli hyvä. On hienoa, että hän seuraa keskustelua täälläkin, toisin kuin monet muut ministerit, jotka eivät juuri ainakaan eduskunnan jäsenten aloitteita kommentoi.

Mutta yleensähän ikä ei suoranaisesti millään tavalla vaikuta autolla-ajokykyyn myöskään silloin, kun ollaan vanhempia. On 65-vuotiaita, joiden autonajokyky on oleellisesti heikentynyt, ja on sellaisia, joihin ikä ja vuodet sinänsä eivät lainkaan vaikuta. Ja jos lisäämme vuosia mittariin, niin tämä ei suoraan korreloi kuitenkaan, koska ihmiset ovat niin erilaisia. Tämä tästä.

Nuorten puolella kuitenkin paineet ajaa kovaa, käyttää moottoriajoneuvoa kilpailullisesti, ovat voimakkaita. Viittaan esimerkiksi formulasirkukseen ja sen välittämiin malleihin, yleensä moottoriurheilun vaikutuksiin: kovaa, nopeasti. Ikään kuin sen sivuvaunussa sitten istuvat sellaiset kielteiset asiat kuin alkoholimainonta ja tupakkamainonta. Eli on syytä katsoa ja tarkastella nimenomaan aloitteen suuntaan tätä asiaa, olisiko tässä aihetta vielä harkintaan, johon ministerikin positiivisesti viittasi.

[9] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Kaikki mahdollinen on tietysti tehtävä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Viime vuosina vakavat liikenneonnettomuudet ovat lisääntyneet. Tutkimukseen, johon ed. Vistbacka viittasi, en todellakaan ole tutustunut. Mutta päätyykö se, ja onko varmuudella näillä tutkimuksilla päädytty siihen, että liikenneonnettomuuksien syynä on juuri henkilökohtaisen nopeusrajoituksen poistaminen? Eikö syynä myös voi olla se, että yleensäkin nuorten liikennekäyttäytyminen on viime vuosina muuttunut, niin kuin muutenkin nuorten käyttäytyminen on monessa muussakin asiassa muuttunut viime vuosien aikana?

[10] **Juha Karpio /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbacka aikaisemman työnsä aikana on tietysti hyvin syvällisesti perehtynyt liikennevalistukseen ja liikenteessä ilmeneviin ongelmiin. Kuten hän toteaa tässä, lätkän poistamisen jälkeen ajokortin saaneiden henkilövahinkojen määrä, kun he ovat ajaneet autoa 100 kilometrin nopeusrajoituksella, on lisääntynyt niinkin paljon kuin lähes puolella, 43 prosenttia. Eli on todellakin hyvä, että hän on tämän lakialoitteen tehnyt, että näihin ongelmiin voidaan puuttua. Onko se toimenpide lätkän palauttaminen, se on toinen asia. Liikennevalistuksen lisääminen ja kuljettajakoulutuksen uudistaminen varmasti ovat yhtä varteenotettavia asioita. Kuten täällä myös liikenneministeri totesi, asiaa tullaan myös perusteellisesti tutkimaan ja tarvittaessa tuomaan muutokset tänne meidän käsiteltäväksemme.

[11] **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Ne perusteet, joita lakialoitteessa on esitetty sen suhteen, että palattaisiin tilanteeseen ennen vuotta 96, ennen tieliikennelain muutosta, tuntuvat hyvin painavilta koskien 80 kilometrin nopeusrajoitusta vasta ajokortin saaneille. Lakialoitteessa on minusta kuitenkin se puute, että tässä ei haluta palata tilanteeseen ennen vuotta 96 kokonaisvaltaisesti. Nimittäin tässähän tuli samanaikaisesti niin sanottu lyhytaikainen ajokortti, joka on käytössä pari vuotta sen jälkeen, kun ensimmäinen ajokortti on saatu. Sen jälkeen mennään vielä ajo-opetukseen mukaan ja sitten saadaan varsinainen ajokortti.

Tämä, jos seuraa ruohonjuuritasolta, kaksinkertainen ajokortin saamisprosessi on minun näkemykseni mukaan ollut tarpeeton prosessi. Se on selkeästi lisännyt byrokratiaa ja monessa mielessä itse asiassa muodostunut eräänlaiseksi lypsylehmäksi, jota autokoulut käyttävät hyväksi. Tässähän on sekin epäkohta olemassa, että kun saadaan ajo-opetuslupa muille kuin autokouluille, niin nämä ajo-opettajat eivät voi tätä täyden-

nysopetusta antaa, vaan se täytyy tehdä autokouluissa. Se kokemus, joka allekirjoittaneella tästä asiasta on, kyllä osoittaa, että monasti autokoulujen antama täydennysopetus ei ole kovin merkittävää, vaan on selkeä byrokraattinen lisä. Siinä mielessä olisin palaamassa ennen vuotta 96 voimassa olleeseen tieliikennelakiin täysin.

12 **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Vistbackan tekemä lakialoite tieliikennelakiin lisättäväksi uudeksi pykäläksi on hyvin perusteltu. Itse en ole saanut tilaisuutta tätä allekirjoittaa, mutta lämpimästi kannatan sitä.

Yhtyen aika monenkin kollegan edellä käyttämiin puheenvuoroihin, muun muassa äskeiseen ed. Kiljusen puheenvuoroon, toisin esiin ruohonjuuritason näkemyksen tuolta poliisityöstä, jossa pitkään olin ennen tänne tuloani. Huomasin siellä, että kyllä muutos, mikä tapahtui, kun 80 kilometrin nopeusrajoitusta osoittava lätkä poistui, oli ihan havaittavissa poliisin suorittamassa tieliikenteen valvonnassa. Nimenomaan nuorten kuljettajien nopeudet lisääntyivät huomattavasti. On myöskin ihan kiistatta todistettu, että nuorten kuljettajien aiheuttamat tieliikennevahingot myöskin selvästi lisääntyivät.

13 **Ilkka Taipale /sd:** Puhemies! Tässä yhteydessä palaan hamaan menneisyyteen. Vuonna 72 perustettiin parlamentaarinen liikennekomitea, joka otti tehtäväkseen liikennekuolemien puolittamisen Suomessa viidessä vuodessa. Se toteutettiin viidessä vuodessa parlamentin avulla. Silloin suurimmat teot olivat tiekohtaiset nopeusrajoitukset, kypäräpakko moottoripyöräilijöille ja myöskin turvavyöpakko. Sen ohella aluksi tehtiin noin 600 kilometriä pyöräilyteitä.

Saattaisi olla paikallaan perustaa sellainen parlamentaarinen ryhmä, joka tutkii ainoastaan liikenneturvallisuutta ja katsoo toisaalta ne prosessit, jotka joka tapauksessa tapahtuvat. Esimerkiksi junien nopeuttamisen kautta joudutaan poistamaan tasoristeyksiä joka tapauksessa. Mutta on myös joitakin sellaisia asioita, jotka saattavat olla ikäviä kansakunnan kannalta mutta jotka olisi toteuttava, jotta voitaisiin vähentää kuolemia tällä hetkellä ehkä neljänneksellä. Puoleen ei kyetä pääsemään ilman äärimmäisen suuria investointeja tai automaattisia autojen ohjausjärjestelmiä tai muita sellaisia. Kyllä tässä olisi mahdollisuuksia yhteistyölle. Aika moni asia on sellainen, jota ei saada läpi ilman ylimääräistä poliittista tahtoa. Kannattaisi harkita, että nämä kaikki asiat koottaisiin yhteen.

14 **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Kuulun itsekin lakialoitteen allekirjoittaneisiin, mutta totean vain, että ennen kuin kirjoitin tämän alle, harkitsin huolella tätä kysymystä, mutta tässä matkan varrella, kun aikaa on mennyt, olen tullut entistä vakuuttuneemmaksi siinä suhteessa, että hyvään paperiin pistin nimeni.

Täällä ovat muutamat edustajat puheenvuoroissaan jo kiinnittäneet huomiota siihen, että ministeri Heinonen on ansiokkaasti paikalla täällä. Tätä täytyy arvostaa. Paitsi että hän on saanut järjestymään aikaa tämän keskustelun ajaksi, hän myös tuntee varmasti aitoa kiinnostusta kysymystä kohtaan, ja se on varmasti asialle hyväksi. Itse kiinnitin hänen puheessaan huomiota valvontakysymykseen, että se on yksi tekijä, voidaanko kenties valvoa, näin ymmärsin. Se on vaikeaa, totta kai, ainahan valvontakysymykset ovat. Mutta tämä ilmeisesti ei ole ehkä niin suuri kysymys valvonnan suhteen kuin esimerkiksi jokin kännykän käyttö, jota on minun mielestäni melkein mahdotonta valvoa autoilussa, tai ehkä nyt asutustaajamissa ja tämän tyyppisissä.

Itse ihmettelin kovasti aikoinani, kun 80:n lätkä, niin kuin sitä nimitettiin, poistettiin nuorilta kuljettajilta. Näin sen kyllä takapakkina liikenneturvallisuuteen nähden. Mutta olipahan siellä auton takana minkälaisia lätkiä tai mitä tahansa, kaikkein suurin kysymys on asenteellisuus, meidän asenteemme liikenteessä. Näin myös nuorten kuljettajien kohdalla. Vaikka koulukasvatus ei nyt juuri liikenneministerin rooteliin kai kuulukaan, niin toivoisi, että yhteiskunnassa entistä enemmän päästäisiin kiinnittämään huomiota siihen, millä tavoin meidän nuorisoamme kouluaikana ohjataan muun muassa liikennekysymyksissä.

Toivottavasti valiokunta ottaa, ja uskon myöskin valiokunnan ottavan, vakavasti tämän kysymyksen ja pohdiskelevan yhdessä asiantuntijoitten kanssa, miten asiassa voitaisiin edetä.

15 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Arvovaltakysymykset eivät saa olla koskaan esteenä siinä toiminnassa, jossa pyritään pelastamaan ihmishenkiä ja suojelemaan elämää. Tässä suhteessa oli hyvin miellyttävä kuulla ministerin puheenvuoro ja todeta myös se, että ministeri kun-

nioittaa tätä aloitetta ja asiaa niin suuresti, että hän kuuntelee keskustelua seisten.

Tämän lisäksi meidän on tietenkin huolehdittava siitä, kun budjettikäsittely on edessä, että meidän tiemme ovat hyvässä kunnossa, että kaikki se tehdään liikenneturvallisuuden eteen, mikä on tehtävissä, ja tieyhteydet ja tiet ovat sellaisia, että sitä kautta ei tule tarpeettomia onnettomuuksia. Itse kuulun siihen ikäluokkaan, joka on 80:n lätkää aikoinaan käyttänyt. Kyllä se tietyllä tavalla hillitsi. Uskon, että se hillitsisi edelleen, eli ed. Vistbackan aloite on erittäin hyvä.

Sen lisäksi on luonnollisesti vielä tehtävä kaikki voitava, että rattijuopumus ja varsinkin alkoholin ja huumeitten sekakäytöstä johtuvat vaaratekijät saadaan mahdollisimman pitkälle eliminoitua tieliikenteestä.

[16] **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Koska ministeri seisoo, niin erittäin lyhyesti.

18- ja 20-vuotiaitten poikien isänä, jotka ovat hiljan saaneet ajokortin, ja myöskin heidän kaveriensa elämänrytmiä seuranneena voi todeta, että lätkän poistaminen on ollut ilmiselvä virhe. Kannustan niin valiokuntaa kuin ministeriäkin toimimaan nopeasti siihen suuntaan, että tässä voitaisiin ottaa askel siihen tilanteeseen, jossa aiemmin oltiin. Ymmärrän kuitenkin, että tässä on kysymys hyvin paljon asenteesta ja nimenomaan psykologiasta, että me kansalaisethan sitten pikkasen katselemme ympärillemme, kenellä tällainen lätkä on auton perässä. Se rauhoittaa myöskin nuorta ihmistä itseään, kun sellainen on. Nopeasti muutoksia tässä.

[17] **Harry Wallin /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun ed. Vistbacka esitti aloitteensa allekirjoitettavaksi, oli helppo siihen yhtyä niiden viimeaikaisten tietojen takia, että nimenomaan nuoret autoilijat aiheuttavat kuolemaan johtaneita onnettomuuksia erittäin paljon. Itsellänikin on tosiaan 19-vuotias poika ja 16-vuotias tyttö, joka toivottavasti myöskin ajaa ajokortin. Ilmeisesti asennekysymys, mihin ed. Seivästökin puuttui, on se tekijä, joka aiheuttaa sen, että vaaratilanteita tulee. Kun lätkä toivottavasti tulee käyttöön, se muuttaa asennetta niin, että ne, joilla on takalasissa 80:n lätkä, asennoituvat aivan eri lailla kuin ilman sitä.

Lämpimästi kannatan aloitetta ja toivon, että se etenee valiokunnassa.

[18] **Ilkka Taipale /sd:** Puhemies! Edelleen kannatan sitä, että asia kytketään suurempaan kokonaisuuteen, koko liikenneturvallisuuteen ja sen selvittämiseen suhteellisen nopeasti vuoden tai kahden säteellä, ja sitten tehdään johtopäätökset.

Nuorisoa ei pidä ainoastaan kontrolloida uusilla säännöksillä, joita edustavat järjestyssäännöt ja mahdollisesti tämä 80 kilometrin lätkä. Ne kohdistuvat koko Suomen nuorisoon, josta pääosa käyttäytyy täysin säntillisesti ja tietty osa rikkoo sääntöjä tai ei osaa niitä noudattaa. Pitää olla hyvin suurta harkintaa, milloin ärsytetään koko Suomen nuorisoa, ja kytkeä se laajempiin yhteyksiin, joissa myöskin muut ikäpolvet ja me muut mieskuskit ja eräät naiskuskit joutuvat kontrollin alaisuuteen.

Muistakaa myös, että aikanaan oli teoria, että kaikki onnettomuudet johtuvat kolmesta seikasta: pääosa siitä, mikä on korvien välissä, eli ihmisestä, toinen osa tiestä ja kolmas osa liikennevälineistä. Tämä teoria osoitettiin paikkansa pitämättömäksi, ja Sauli Häkkisen, Työterveyslaitoksen ja muiden toimesta osoitettiin, että pääosa onnettomuuksista liittyy liikenneympäristöön, sen suunnitteluun ja siihen, että liikenneympäristöä ei ole rakennettu ihmisen havaintokyvyn mukaisesti. Kun toimet kohdistettiin liikenneympäristöön mukaan lukien nopeusrajoitukset, jolloin ehditään reagoida ympäristöön, ne johtivat päätulokseen. Siinä ei syyllistetty mitään ikäluokkaa. — Olin silloin muuten nopeusrajoitustyöryhmän puheenjohtaja ja Suomen pidetyimpiä henkilöitä sinä aikana, kun loimme nopeusrajoitusjärjestelmän. Olen hengissä edelleen.

[19] **Raimo Mähönen /sd:** Arvoisa puhemies! Kun täällä on useissa puheenvuoroissa, muun muassa minun puheenvuorossani, tuotu esille nuorison asenne, niin ettei totuus unohtuisi, totta kai tätä asennetta tarvitsee itse kukin. Olen itse autoillut vuodesta 56 lähtien, ehkäpä kaikista pisimpään, ainakin hyvin keulalla, koko tässä eduskunnassa. Siinä suhteessa täytyy myöskin itselle ottaa vastuuta.

Nimittäin tässä oli sellainen tilanne silloin kun aiemmin 80:n nopeusrajoituslätkä oli auton takana, että hyvin monilla meistä oli vimma päästä ehdottomasti ohi, olipahan tilanne mikä tahansa. Tämä ongelma kohdataan jatkossakin, jos nuorille kuljettajille 80:n lätkä laitetaan. Joten asennekasvatus, kun puhuin, että kouluissa nuorille sitä

pitää suunnata, koskee yhdellä lailla aivan samoin meitä kaikkia autoilijoita.

20 **Harry Wallin /sd:** Arvoisa puhemies! Kyllähän on totta se, että kokemus tuo varmuutta liikenteessä. Tällä hetkellä on tilanne sellainen, että liikenteessä ei erota kokenutta ja kokematonta kuljettajaa. 80:n lätkä on myöskin varoitus siitä, että edessä oleva ei ole niin kokenut kuljettaja kuin mahdollisesti takana tuleva.

Ihmetellä täytyykin, että Liikenneturvallisuustyöryhmä, joka teki erilaisia aloitteita liikenneturvallisuuden parantamiseksi, ei tätä ottanut ohjelmistoonsa. Sitä vastoin tuntuu jopa ihmeelliseltä, että yleistä nopeusrajoitusta alentamalla saataisiin parempi liikenneturvallisuus.

21 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Taipale otti esille sen, mistä liikenneturvallisuus erityisesti koostuu, ja hän viittasi liikenneympäristöön ja -välineisiin. Jos me todella puhumme liikenneturvallisuudesta ja uusista välineistä, jotka ovat todella luoneet suuresti turvattomuutta, mikä ei suoranaisesti tässä lakialoitteessa ole esillä, sellainen on tietysti kännykköjen yleistynyt käyttö. Meillä olisi kiireesti päästävä siihen, että kännykköjen käyttö liikenteessä kuljettajilta olisi kielletty. Se on yksi suurimpia liikenneriskejä tällä hetkellä.

22 **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Vistbackan aloite on erittäin kannatettava, mutta haluan tuoda esille sen, että liikkuva poliisi saisi entistä enemmän pitää tutkiaan tien varrella. Se on yksi tehokas keino hidastaa kulkemista. Minulla on ihan henkilökohtainen kokemus siitä. Meidän asuntoalueellamme on 30 kilometrin nopeusrajoitus. Siellä on ollut aika suuria ongelmia liittyen siihen, että kun lapset menevät vähän kadun puolelle ja autot ajavat 60:tä, 70:tä, 80:tä kilometriä, tulee aikamoisia vaaratilanteita. Kun on pyytänyt poliisia pitämään tutkaa, on ollut aika kovan työn takana, että he pitävät sitä. Ehkä siihen pitäisi entisestään panostaa, että tutkia olisi tien varrella.

Puhun myös kokemuksesta, sillä ajan vuodessa noin 70 000 kilometriä autolla pitkin Suomen teitä. Yksi ongelma on siinä, että jos ajaa nopeusrajoitusten mukaisesti tieliikenteessä, tahtoo olla se tilanne, että tulee ohitetuksi. Meillä on kaikilla kulkijoilla tieliikenteessä olemassa ilmeisesti semmoinen, että ajetaan hirveän lujaa.

Se, mitä ed. Kimmo Kiljunen toi esille, kännykän käyttö tieliikenteessä, on yksi asia, missä ilman muuta pitäisi tehdä niin, että se kielletään. Se on vaaratekijä.

Suureksi vaaratekijäksi koen myös tieturvallisuuden kannalta sen, että suuret rekat ajavat pikkuautojen joukossa. Aika monta kertaa, kun on monta rekkaa peräkkäin, tulevat ne hankalat ajotilanteet siinä, kun rekkoja pitäisi pystyä myös ohittamaan.

23 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan lyhyesti vain tästä. Ed. Taipale oikeastaan innoitti minut nousemaan pystyyn.

Minusta tässä ei ole kysymys nuorten syyllistämisestä, vaikka laitetaankin 80:n lätkä takalasiin. Kysymys on ihan ihmisen luontaisesta kehitysvaiheesta. Nimittäin nuoret haluavat kokeilla, ennen kaikkea pojat — tytöt ovat vähän rauhallisempia, jotta he eivät välttämättä halua moottoreilla kokeilla, miten se hurja näyttää. Mutta suurella osalla pojista kuitenkin on kokeilunhalua sen verran. Tiedän omista pojistani ja olen nähnyt lähellä niitä kavereita riittävän paljon. Kyllä semmoisen 80 prosenttia pojista jossakin elämän vaiheessa pitää ottaa irti, mitä koneesta saa.

Kun 80:n lätkä on takana ja on tiedossa, että jos sen ylittää, tulee sakko tai mahdollisesti kortti hyllylle, niin kyllä siinä moni isipappa ja äiti on hurjana, jos joutuu sen lunastamaan uudelleen. Onhan se kaverille itsellekin häpeä, jos menettää kortin. Se ei ole kunnia-asia. Sen takia mielestäni kaikille nuorille yhteinen rajoitus on sinällään tasavertainen. Se on kuin oppijakso. Meidän pitää oppia tässä elämässä kaikki pikkuhiljaa ja saada aikuisten oikeudet. Sen takia tämä on mielestäni erittäin hyvä aloite. Toivon mukaan, kun ministeri kuuntelee vielä seisaallaan, hän ottaa tämän korvan taakse ja, kun tätä pohditaan, tuo tänne nopeasti lakiehdotuksen. Uskon, että eduskunta sen hyväksyy ilman isompia vastahankaan väittämisiä.

24 **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun itsekin kuulun aloitteen allekirjoittajiin, haluaisin oikeastaan ed. Taipaleen innoittamana nostaa esiin, että valtaosa nuorista on todella lainkuuliaisia ja hyviä, vaikkakin, niin kuin ed. E. Lahtela totesi, kokeilunhalua löytyy. Juuri tuo kuuliaisuus ja tietoisuus, etten saa ajaa kuin

80:tä, pistää ainakin suurimman osan miettimään. Jo se 20 kilometrin erotus siihen, mitä nyt saa huippunopeutena ajaa, on aikamoinen monissa paikoissa. Vaikkakin valvonta on ongelmallista, tietoisuus, että minua rajoitetaan määrätyn aikaa, tuo velvollisuutta ja vastuuta kuljettajalle. Näkisin, että tässä palattaisiin siihen käytäntöön, joka on ollut. Esimerkit viime kesältäkin kertovat, miten nuoret ovat todella syyllistyneet moniin rikkomuksiin ja ylinopeuksiin ja aiheuttaneet lukuisan määrän onnettomuuksia.

25 **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Tiusanen toi ansiokkaasti esille sen, että kyky ajaa turvallisesti ei välttämättä aina riipu fyysisestä iästä.

Minulla on kaikki mahdolliset ajokortit, mitä olla voi, ja olen osan leipääni aina saanut kumipyöriltä. Vuonna 92 kutsuin joukon sellaisia nuoria, jotka olivat varastaneet 292 autoa, tutkintoon johtavaan ammatilliseen koulutukseen autoalalle. Kisailimme joskus Ari Vatasen nimeä kantavalla radalla. Yksi näistä pojista voitti minut joka kerta 55 sekunnilla, vaikka hänellä ei ollut minkäänlaista ajokorttia. Kaikki nämä nuoret, jotka olivat siihen saakka käyttäytyneet riskialttiisti liikenteessä, ovat nyt autoalan ammattilaisia ja selviytyneet erinomaisella tavalla ilman 80 kilometrin nopeusrajoitusta. Kasvaminen ei välttämättä tule holhoamisen kautta.

Kuten ed. Taipale sanoi, pitää tarkastella kokonaisuutta. Yksi suuri riskitekijä on se, että säädöksemme sallivat eriparisen raskaan liikenteen. Ne sallivat yhdistelmän, jossa vetovaunussa on nykyaikaiset lukkiutumattomat jarrut, mutta perävaunussa on lukkiutuvat jarrut. Se on iso riski.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

5) Laki lukiolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 82/2000 vp (Kimmo Kiljunen /sd)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakialoite koskee säädöstä lukiolakiin erityisopetuksesta. Erityisopetuksellahan pyritään auttamaan koululaisia, joilla on oppimisvaikeuksia, kuten esimerkiksi lukihäiriö. Meillä on olemassa jo perusopetusta koskevassa lainsäädännössä samoin ammatillista opetusta koskevassa lainsäädännössä säädökset erityisopetuksesta, mutta näin ei ole lukiolaissa. Miksi ei? Ilmeisesti syynä on ollut se, että on ajateltu, että lukioihin valikoituu sellainen oppilasaines, jolla varsinaisia oppimisvaikeuksia, kielellisiä, kirjoittamiseen liittyviä häiriöitä ei olisi.

Pääkaupunkiseudulla tilanne on sen kaltainen, että 60 prosenttia peruskoulun päättäneistä siirtyy lukioihin, jolloin voidaan sanoa, että oppilasaines on jo hyvinkin heterogeeninen, ja ilmiselvästi on havaittu lukihäiriöitä, oppimisvaikeuksia. Sen seurauksena muun muassa Helsingissä vuonna 99 on palkattu erityisopettaja. Tällä hetkellä heitä toimii jo kaksi. Muun muassa Vantaalla ja eräissä muissa kaupungeissa on pyritty samaan. Tätä toimintaa ei kuitenkaan ole lainsäädännössä säädelty, ja se johtaa siihen, että saadaan epäpäteviä opettajia lukioihin. Nimenomaan erityisopettajiksi määräaikaisiin tuntiopettajien tehtäviin ei hakeudu ehkä parhaita erityisopettajia. Tässä suhteessa soisin, että lukiolakiin tulisi lisäsäädös, joka koskisi nimenomaan erityisopetusta.

2 **Ilkka Taipale /sd:** Puhemies! Aloite on sinänsä järkevä. Vaikeasti lukihäiriöisistä lahjakkaista ihmisistä noin 10 prosenttia käy lukion. Tämä on Jyväskylässä olevan Niilo Mäki Instituutin tutkijan Leinosen selvitys. Lahjakkaat lukihäiriöiset valikoituvat johtajiksi, taiteilijoiksi, catering-alalle, junailijoiksi, liikemiehiksi ja moniin muihin yhteiskunnallisesti tärkeisiin tehtäviin. Noin 3 prosenttia ylioppilastutkinnon suorittavista on vaikeahkosti lukihäiriöisiä, mutta keskimäärin lukiokynnys on aika kova.

Kiinnitän huomiota vain yhteen pulmaan ed. Kiljusen aloitteessa. Tämä on lievästi yläluokan aloite sen vuoksi, että se koskee vain lukioita. Tanskan nuorisovankilan kaikista asiakkaista 80 prosenttia on lukihäiriöisiä, Suomen nuorisovankiloissa samaa luokkaa ja normaalivankiloissa lähes 50 prosenttia, ja niissä resursseja ei ole tähän ongelmaan, vaan huumevalvontaan ja erilai-

siin muihin kontrollitehtäviin. On muistettava myös, että jok'ikinen valintatilanne on lukihäiriöisille hankala, mutta silti on parempi, että lukiossa on enemmän lukihäiriöisiä, kuten ruotsinkielisissä on. Munkkiniemessä käy 90 prosenttia lukiota ja Helsingin ruotsinkielisistäkin käy 80 prosenttia. Siellä on pakko olla paljon enemmän lukihäiriöisiä kuin suomenkielisillä Sörkässä, jossa lukiota käy ehkä vain 40—50 prosenttia, tai Lapissa.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Kiljunen, vastauspuheenvuoro. Vastauspuheenvuoron pituus on yksi minuutti.

[3] **Kimmo Kiljunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ollut aivan ymmärtänyt ed. Taipaleen puheenvuoroa, kun hän koki, että minun lakialoitteeni olisi elitistinen. Käsitykseni mukaan nimenomaan erityisopetusta on jo säädelty peruskoulutuksen ja myöskin ammatillisen koulutuksen osalta. Se, että erityisopetusta pyrittäisiin nyt myöskin säätelemään lukioiden osalta, ei tee tästä lukihäiriöihin liittyvästä opetuksesta elitistisempää.

[4] **Jukka Gustafsson /sd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin lakialoitteiden luonteeseen kuuluu, niillä voidaan nostaa tärkeitä asioita esille. Kun olin koululainsäädännön kokonaisuudistusta tekemässä ja säätämässä, niin täytyy tietysti todeta se, että luultavasti juuri näistä syistä — kun täällä jo tuli esille, että lukion opiskelija-aines nyt noin lähtökohtaisesti olisi sen tyyppistä, että tällaista ei tarvittaisi — sitä ei sitten siinä ole, mutta tämä asia on syytä ottaa hyvin vakavaan harkintaan. Jollei tämä aloite johda tähän lopputulokseen, vajaan kahden vuoden päästä eduskunta saa koulutuspoliittisen selonteon uuden koululainsäädännön kokonaisvaikutuksista. Viimeistään siinä yhteydessä tämä asia pitää tosi perusteellisesti harkita. Mutta käsitykseni mukaan on syytä näistä perusteluissa esitetyistä syistä pyrkiä toimimaan jo aikaisemmin tähän suuntaan. Tässä yhteydessä mielellään viittaisin esimerkiksi opinto-ohjausresursseihin, jotka esimerkiksi koululainsäädännössä jäivät resursoinniltaan liian heikoiksi, ja nimenomaan lukion ja ammatillisen koulutuksen puolelta tätä opiskeluvapautta on lisääntynyt. Tarvittaisiin hyvin paljon opinto-ohjausta ja tukea, joka myös voisi auttaa tavallaan tästä näkökulmasta, mihin tämä lakialoite tähtää. Mutta tärkeällä asialla ed. Kiljunen on.

[5] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Niin kuin ed. Gustafsson totesi, tämä lakialoite asiana ja sen sisältö on erittäin tärkeä. Tällä hetkellähän lukioissa näitä asioita hoidetaan tavallaan tukiopetuksen kautta ja niin tämän tukiopetuksen kuin ennen kaikkea opinto-ohjauksen ja yleensä ohjauksen tarve on luokattoman lukion myötä lisääntynyt. Kytkisin tämän asian tietyllä tavalla laajempaan kokonaisuuteen, ja tämän aloitteen, eli kuntien mahdollisuuteen hyvinvointipalvelujen tarjoamiseen ja turvaamiseen tasapuolisesti. Tähän liittyviä päätöksiä ollaan taas tänä syksynä tekemässä. Itse kyllä lämpimästi kannatan tätä lakialoitetta, ja todella tärkeää tietysti on, että yleensä resurssit myös lukiossa taataan näitten oppimisvaikeuksienkin kautta myöhemmin hyvien lopputulosten saamiseksi.

[6] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni tämä aloite on todella hyvä ja en pidä sitä mitenkään elitistisenä ja yhdyn oikeastaan samoihin perusteluihin, mitä ed. Gustafsson toi esiin, että koululain kokonaisuudistuksessa pyrittiin sitä juopaa, mikä meillä on ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen välillä ollut, kuromaan umpeen tekemällä se, että meillä on ammatillinen koulutus ja että lukiokoulutus tarkoittaa toisen asteen koulutusta. Näin, niin kuin täällä on tullut esille, aivan samalla tavalla kuin ammatillisessa koulutuksessa, myös lukiokoulun sisällä on näitä erilaisia ongelmia, joita tässä ed. Kiljunen on hyvin tuonut esille. Minusta tässä me vain vahvistaisimme ja varmistaisimme sitä, että niillä olisi tasapuoliset mahdollisuudet edetä lukiossa, joilla näitä mainittuja ongelmia, joko lukihäiriöitä tai sairautta, on. Ennen kaikkea minusta tämä on tärkeää senkin suhteen ajatellen, että me tarvitsemme erityisosaamista eri koulutusasteilla, mikä vahvistaisi sitä. Lämpimästi kannatan.

[7] **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Ainoa seikka, joka pisti minua empimään silloin, kun tätä lakialoitetta suunnittelin tekeväni, oli juuri se, että me hiljan olemme hyväksyneet näiden koululakien kokonaisuudistuksen.

Kuten ed. Gustafsson toi esille, silloin jouduttiin pohtimaan tätä erityisopetuksen järjestämistä eri koulumuodoissa. Lukiot jätettiin niillä pe-

rusteilla pois, joihin ed. Gustafsson viittasi, että tämä oppilasaines olisi valikoituneempaa. Todellisuus on kuitenkin osoittanut sen, että lukioissa myös erityisopetusta tarvitaan. Kuten totesin jo, pääkaupunkiseudulla 60 prosenttia peruskoulun päättäneistä aloittaa lukion ja toisena seikkana on ilmiselvästi se, että kun kerran joissain kaupungeissa, ennen kaikkea Helsingissä, myöskin Vantaalla, joudutaan erityisopettajia palkkaamaan lukioihin, ongelma on ilmeinen. Sen takia sitä tulisi myöskin lainsäädännön tasolla pystyä seuraamaan.

8 **Ilkka Taipale /sd:** Rouva puhemies! Tein todella yhden virheen. Sanoin, että tämä ehdotus on yläluokkainen. Se ei ole yläluokkainen. Se on lukiolainen. Se ei kiinnitä huomiota niihin, jotka eivät pääse lukioon, jotka eivät pääse ammatilliseen koulutukseen. Pääosa lukihäiriöisistä lahjakkaista ei pääse sinnekään, enkä ole nähnyt tätä koskevia aloitteita täällä tehtävän. Vankiloissa on enemmän ja ammattikoulujen ulkopuolella enemmän lahjakkaita lukihäiriöisiä kuin lukioissa. En vastusta tätä ehdotusta, mutta tämä on tällainen lukiolainen ehdotus, ei siis yläluokkainen, mutta lukiolainen ehdotus. Minä en tykkää tällaisista vain yhtä kategoriaa koskevista ehdotuksista kuten edeltävässä asiassa jo korostin.

9 **Kimmo Kiljunen /sd:** Arvoisa puhemies! Minulle on aavistuksen verran epäselvää se, mitä ed. Taipale hakee. Nyt on kysymys tietysti koululaeista ja niissä olevista säädöksistä. Meillä on varmasti yhteiskunnassa erilaisia väestökategorioita, nuoria ihmisiä, jotka ovat eri elämäntilanteissa, eri vaiheissa työskennelleitä sekä työelämässä kiinni että mahdollisesti työelämästä irrallaan tai opiskelussa. Nyt on kysymys koulutukseen liittyvästä lainsäädännöstä ja koulutukseen kytkettävästä erityisopetuksesta. Peruskouluissa tämä erityisopetus on säädelty lainsäädäntöteitse, samoin ammatillisessa koulutuksessa. Nyt tässä on yksi laaja koulutuskategoria eli lukiot, jotka ovat sen ulkopuolella. Olen varmasti ed. Taipaleen kanssa samaa mieltä, että meillä on vankiloissa, eri tyyppisissä paikoissa nuoria ihmisiä, jotka tarvitsisivat tukiopetusta. Heillä ei varsinaisesti opetusta edes ole niissä instituutioissa, mutta tarvitsisivat tukiopetusta. Se on sitten aivan eri ongelma ja sille täytyy olla eri lainsäädäntö, joka ei ole suoraan nivoksissa koululakeihin.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

6) Laki autoverolain 51 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 83/2000 vp (Marja-Liisa Tykkyläinen /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Täällä on käyty tänään paljon keskusteluja monista aiheista ja kyselytunnin yhteydessä myöskin syrjäytyneiden asemasta. Oma lakialoitteeni käsittelee myöskin syrjäytyneitä ihmisiä, vammaisia ihmisiä, joita nykylainsäädäntö on osittain jo alkanut ottaa esille eri lainsäädäntöjen yhteydessä ja antanut samanlaiset, tasa-arvoiset mahdollisuudet vammaisille.

Invalidiliitto ry on liikuntaelinvammaisten henkilöiden vuonna 1938 perustama valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajärjestö. Liiton jäseninä on tällä hetkellä 154 paikallista yhdistystä ja niihin kuuluu noin 40 000 henkilöjäsentä. Liitto vaikuttaa yleensäkin siihen, että vammaisille ihmisille turvataan kaikki mahdollisuudet heidän elämänsä parantamiseksi. Tämän johdosta olen itse laatinut autoverolain 51 §:n muuttamiseen liittyvän lakiehdotuksen. Tämä lakihan on tavallaan voimassa vammaisille henkilöille, mutta totean tässä yhteydessä, että tätä lakia on tulkittu aika väljästi ja invalidit ovat jääneet tämän lain ulkopuolelle, eli verottaja on käyttänyt omaa tulkintaansa. Sen johdosta olen tehnyt tämän 51 §:n muuttamisen, joka tarkoittaa seuraavaa:

"Milloin autoa ensi kertaa rekisteröitäessä sen omistajaksi tai haltijaksi on rekisteröity sellainen invalidi, jonka liikunta- ja näkövammasta aiheutuva pysyvä haitta on vähintään 80 prosenttia, tai sellainen invalidi, jonka pysyvä haitta-aste on vähintään 60 prosenttia ja jonka henkilökohtaiseen käyttöön auto tulee, Helsingin piiritullikamarin on hakemuksesta määrättävä asettamillaan ehdoilla valtion varoista maksettavaksi ta-

kaisin vero, kuitenkin enintään 22 400 markkaa. Milloin hakija ajokortissa olevalla merkinnällä tai muutoin luotettavasti osoittaa, että hänen on käytettävä automaattivaihteista autoa, veroa palautetaan edellä mainituin edellytyksin enintään 29 600 markkaa."

Näin olen halunnut tämän lakialoitteen jättää ja toivoisin, että valtiovarainvaliokunnan verojaosto voisi käsittelyssä korjata tätä lakia.

2 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Itse tein samasta aiheesta aikanaan aloitteen siinä mielessä, että näitä rajoja isonnettaisiin. Nämä markkamääräiset rajat, mitkä nykyisessä laissa ovat olleet, nehän ovat olleet paikallaan muistaakseni yli kymmenen vuotta. Siinä mielessä, kun autojen hinnat ovat nousseet aika reippaasti sinä aikana, se pitäisi kytkeä indeksiin ja tarkistaa myös näitä rajoja, koska tänä päivänä on ihan toinen tilanne kuin silloin aikanaan, kun nämä markkamääräiset rajat laitettiin. Niitä ei ole indeksillä edes tarkistettu. Siinä mielessä tänä päivänä monet vammaiset henkilöt, invalidit, joutuvat vaikeuksiin, saavatko oman rahoitusosuutensa. Sen takia pitäisi ehdottomasti myös näitä markkamääriä tarkistaa, mitä ed. Tykkyläinen on lakialoitteessa esittänyt.

Lisäksi näkisin hallitusohjelmassa jotain mainintaa siitä, että tätä koko järjestelmää muutettaisiin. Sitä ei pitäisi toteuttaa, koska hallitusohjelmaan kirjauksessa ajatuksenahan lienee se, jotta koko tämä järjestelmä romuttuisi ja muutettaisiin toisen tyyppiseen systeemiin. Se kyllä karsisi pois ilmeisesti aika paljon ihmisiä sen piiristä ja olisi huonompi järjestelmä joka tapauksessa. Invalidipiireissä on tietysti eri näköisiä käsityksiä ollut, mutta suurin osa ilmeisesti kannattaa näistä järjestöistä kuitenkin sitä, että vanha järjestelmä olisi parempi.

3 **Ilkka Taipale /sd:** Rouva puhemies! Minulla ei ole mitään tätä lakialoitetta vastaan, mutta se on myöskin mielisairaiden vastainen laki. Olen ollut eräässä tilaisuudessa aikanaan, Kari Välimäen työryhmän tilaisuudessa, jossa 20 vammaisjärjestöä käytti kukin kymmenminuuttisen puheenvuoron. Suurella osalla vammaisjärjestöistä, mukaan lukien jopa näkövammaiset, pääpulmana olivat autoedut ja autovero. Vain kehitysvammaisia ja mielisairaita tämä ei koske. Heillä ei ole ajokorttia. Osalla mielisairaista on niin kovat lääkkeet, ettei ole syytä ajaa, ja lisäksi vammaispalvelulain kuljetustuki ei koske heitä. Tämän vuoksi toivoisin, että ed. Tykkyläinen katsoisi, montako kleinbussia esimerkiksi on Kuopion päivätoimintakeskuksilla mielisairaita varten, jotta heitä voidaan kuskata paikalle ja paikalta pois tai muualle siinä kunnassa, tai kuinka paljon taksiseteleitä tai vammaispalvelulain edellyttämiä kuljetustukia he saavat. Voin sanoa, että Helsingissä 14 000:sta 44.

Minä tuen siis tätä aloitetta, mutta aina, kun puhutaan ruumiillisesti invalideista, muistakaa vähäisemmät ihmiset, joilla ei ole edes näitä etuja, tai tuokaa ne erikseen esiin jossakin vaiheessa.

4 **Marja-Liisa Tykkyläinen /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Taipaleen puheenvuoron johdosta haluan todeta, että nämä ovat kaksi eri asiaa, ja olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että mielisairaaloiden potilaille on turvattava kuljetukset. Olen itse vaikuttanut omassa kaupungissani siihen, että niitä on voitu turvata. Tämä lakialoite koskee taas invalideja, mikä on toinen asia.

5 **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa puhemies! Luin lakialoitetta kysyvällä mielellä ja kun sitä tarkastelin vähän enemmän, olen näkemässä, että tämä on ihan hyvä. Katson samalla tavalla kuin ed. Taipale, että kyllä me tarvitsemme erilaisia vaihtoehtoja, erilaisia keinoja ajatellen juuri sitä, että meillä on erilaisia ihmisiä, erilaista vammaisuutta, erilaista sairautta, niin kuin tässä tuli ed. Taipaleen puheenvuorossa esille, että meillä on mahdollisesti palveluautoja jne. Minusta ne eivät sulje pois sitä, etteikö tällä olisi oma arvonsa, että myös tämä lakialoite voisi myönteisesti mennä eteenpäin. Eli taattaisiin edut joka tapauksessa eri ryhmille, niin myös näille, ja mahdollisesti toisella aloitteella tai toisilla keinoin, toteutettaisiin myös se, mistä ed. Taipale puhui. Pidän molempia erittäin tärkeänä.

6 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Yksi näkökohta vielä lisää. Tämä on sinällään ollut hirveän edullinen järjestelmä yhteiskunnan kannalta, jos ottaa huomioon nämä monet henkilöt, jotka tämän edun piirissä ovat olleet. Jos nämä käyttäisivät vammaispalvelulain suomia mahdollisuuksia, se tulisi monta kertaa kalliimmaksi veronmaksajille, mutta ei pelkästään siksi tämä ole hyvä, vaan sen takia, että nämä ihmiset voivat omatoimisesti liikkua, mihin haluavat, ja

auto on käytössä. Siinä mielessä tämä lisää aktiviteettia ja omatoimisuutta ja nostaa ne ihmiset samanlaiseen tasoon kuin kaikilla muillakin on liikkumisen mahdollisuuden suhteen. Pitää ottaa huomioon, että monet näistä ihmisistä, jotka ovat tässä asemassa, hyvin iso osa heistä on kuitenkin huonotuloisia, koska vammaisuus aiheuttaa sen, että he eivät ole välttämättä töissä, ja voi olla, että monikaan heistä ei ole perinyt isoja omaisuuksia. Se ero tässä on olemassa, että he yleisesti ottaen ovat keskimäärin tulotasoltaan heikommassa asemassa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

7) Laki arvonlisäverolain 85 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 84/2000 vp (Pertti Hemmilä /kok)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteessani esitän elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamista 12 prosenttiin ja ruokailutarjoiluun sovellettavan alentamattoman 22 prosentin arvonlisäveron alentamista 17 prosenttiin. Painavin peruste elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamiseen on se, että verokantamme on EU-maiden keskitasoon verrattuna suunnilleen kaksinkertainen. Noudatamme kuitenkin EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa ja viljelijöiden saamat tuottajahinnat määräytyvät sen mukaan. Kova hintakilpailu vähentää koko elintarviketalouden kannattavuutta. Pitkällä tähtäimellä meidän on yhdenmukaistettava arvonlisäverotuksemme voidaksemme olla mukana kilpailussa yhteismarkkinoilla.

Ei ole oikeudenmukaista, että kansalaiset saavat vastatakseen EU-jäsenyydestämme johtuvat velvoitteet, mutta siitä aiheutuvat ostovoiman lisäykset mitätöidään kansallisin toimin. Näin tapahtui juuri EU-maiden keskitasoa korkeamman elintarvikkeiden arvonlisäverotuksen kohdalla. Jo viime keväänä muun muassa maa- ja metsätalousministerimme on yhteismarkkinoilla toimimiseen vedoten vaatinut elintarvikkeiden arvonlisäveron alennusta. Viimeksi kuukausi sitten hän uudisti vaatimuksensa.

Arvoisa puhemies! Vuonna 1995 säädetty elintarvikkeiden arvonlisäveron korotus 17 prosenttiin tarkoitettiin väliaikaiseksi toimenpiteeksi valtiontalouden huonon tilanteen vuoksi. Tämä alun perin 12 prosentiksi sovittu verokanta, se korkeampi arvonlisäverotus, oli tarkoitus purkaa vuoden 98 alusta lukien. Korotettu verokanta tarvittiin rahoittamaan niitä taloudellisia menetyksiä, jotka aiheutuivat erityisesti suomalaiselle maataloudelle EU-jäsenyyden myötä.

Vuoden 1998 alusta on kohta kulunut kolme vuotta ja luvattua veronalennusta EU:n keskimääräiselle tasolle ei ole kuitenkaan toteutettu. Maatalouden tilanne ei toki ole jäsenyyden myötä parantunut, mutta valtion talous on viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana kohentunut huomattavasti. Enää ei ole kansallisen tilanteen takia tarvetta arvonlisäverottaa elintarvikkeita huomattavasti muita EU-maita ankarammin.

Arvoisa puhemies! Ensi vuodelle on luvassa mittavat veronkevennykset ansiotulojen verotukseen. Koska kyse on vain yhdestä verotuksen lajista, kevennykset eivät suinkaan koske kaikkia kansalaisia. Useissa tapauksissa yrittäjät, kuten esimerkiksi maataloustuottajat, maksavat pienistäkin tuloistaan veron pääomatuloverona. Tällöin verotus on huomattavasti ankarampi kuin samansuuruisessa ansiotulossa. Siksi olisikin tärkeää saada veronkevennyksiin mukaan myös aidosti koko kansaa koskeva ratkaisu. Elintarvikkeita tarvitaan kiistatta jokaisessa taloudessa ja arvonlisäveron lasku näkyisi konkreettisesti ruokamenoissa. Arvonlisäveron alentaminen on perusteltua erityisesti inflaatiota hillitsevänä toimenpiteenä. Nykyisessä taloustilanteessa meidän on syytä olla varovaisia, ettei odotettua korkeampi inflaatio kuittaa veronkevennysten tuporatkaisun vaikutuksia.

Lakialoitteessa esittämäni elintarvikkeiden arvonlisäveron alentaminen 12 prosenttiin ja ruokatarjoilutoiminnan arvonlisäveron alentaminen 17 prosenttiin on nettovaikutuksiltaan huomattavasti alhaisempi kuin bruttosummana esiin tuotu 2,5 miljardia. Elintarvikkeiden ja ruokatarjoilun hinnan aleneminen lisää taatusti kysyntää ja sillä on myös työllistävä vaikutus. Realistisesti voisi arvioida verotulojen menetykset ehkä noin 800

miljoonaksi markaksi. Valtion nykyinen taloustilanne huomioiden se ei ole kohtuuton summa veronkevennykseksi, joka koskisi taatusti jokaista suomalaista.

Rouva puhemies! Valtiovarainministeri on esittänyt toivomuksen, että uusia menokohteita ehdotettaessa samalla kerrotaan, mistä rahoitus otetaan. Toki budjettikehys on jo keväisestä tänä syksynä ylitetty 2,8 miljardilla. Nyt en kuitenkaan esitä kehyksen ylittämistä, vaan ehdotan, että tämä asia otettaisiin osaksi tulevaa tuporatkaisua ja saatettaisiin voimaan esimerkiksi vuoden 2002 alusta.

2 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Elintarvikkeitten arvonlisäveron alentamisesta on tehty useita kirjallisia kysymyksiä, ehkä lakialoitteitakin runsaan vuoden aikana, jonka myös allekirjoittanut on tässä talossa ollut. Itse myös lämpimästi kannatan arvonlisäveron alentamista. En käy toistamaan useimpia perusteita, joita ed. Hemmilä toi äskeisessä puheenvuorossaan esille. Totean vain sen, että elintarvikkeitten arvonlisäveron alentaminen on mielestäni sosiaalisin tapa veronalennuksiin. Sen vastustusta on myös perusteltu sillä, että tämä alennus ei menisi hintoihin. Siihen meidän on kuitenkin uskottava. Toisaalta vastustusta on perusteltu valtion veronmenetyksinä. Mutta jos, ja kun, ja toivottavasti vero alenee, niin on luonnollista, että kotimaisten elintarvikkeitten kulutus kasvaa voimakkaasti sitä kautta, mutta myös uusien elintarviketeollisuuteen syntyvien työpaikkojen kautta valtio saa lisää veroja. Joka tapauksessa mielestäni tämä olisi erittäin kannatettava yksi veronalennustapa, josta juuri ed. Hemmilä puhui.

3 **Jukka Vihriälä /kesk:** Rouva puhemies! Ed. Hemmilän lakialoite, joka nyt lähtee valtiovarainvaliokuntaan, on perusteltu ja hyvä, ja olen sen myös allekirjoittanut. Täällä on tuotu esille perusteluita, että meillä elintarvikkeiden arvonlisävero on kohtuuton, kun sitä verrataan Euroopan muihin maihin, ja ennen kaikkea se, miten tärkeätä veron alentaminen olisi tavallisille kansalaisille. Nyt kun kerran valtiontaloudessa on varaa ja mahdollisuuksia alennuksiin mennä, ennen kaikkea hyvätuloisten verotusta keventää, josta myöskin me kansanedustajina pääsemme osallisiksi, niin tässä olisi todella hieno keino antaa koko kansalle todellista veronkevennystä.

Tietenkin sitä ihmettelee, kun nyt on juuri budjetti tänne taloon annettu ja ed. Hemmilä edustaa hallituspuoluetta, että ei budjettiriihessä tätä asiaa hoidettu, vaan nyt yritetään lakialoitteella sitä viedä. Tämä on kyllä päivätty jo kesäkuulle ja lakialoite on nyt käsittelyssä, mutta minusta hallitus olisi voinut hoitaa tämän kuntoon kerralla, ettei meidän tarvitse lakialoitteen kautta lähteä sitä viemään. Minä pahaa pelkään, että ed. Hemmilän lakialoite tulee hylätyksi tai sitä ei oteta edes käsittelyyn. Otetaan se käsittelyyn kyllä, mutta se hylätään ja vielä nuijan kopautuksella, ja taas sama virsi jatkuu. Ed. Hemmilä ja muut hallituspuolueiden edustajat, viekää tämä nyt läpi. Oppositio tulee tätä tukemaan.

4 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hemmilän aloite on, niin kuin on todettu käytetyissä puheenvuoroissa, erittäin hyvä, asiallinen ja ajankohtainen. Ihmettelen kuitenkin pykälän 85 sisältöä. Siinä todetaan, että rehun, rehuseoksen ja niiden valmistuksessa jne. käytettävän aineen vero olisi 17. Tässä käsittääkseni ei ole lähdetty siitä, että koko ketju olisi alennettu ja nähty alaspäin meneväksi. Mielestäni kaikki, mikä liittyy elintarviketeollisuuteen, pakkauksiin, kuljetuksiin jne. pitäisi vetää samalla kertaa yhteen pötköön eli 12 prosenttiin. Siinä mielessä pidän ihmeenä, kun ed. Hemmilä tuntee maatalouden peruslähtökohdat ja tuotantolähtökohdat, ettei tätä asiaa ole otettu tässä siinä muodossa näkyviin, että se olisi ollut kokonaisuutena 12:ssa.

Samoin myös sellainen kysymys ja näkemys, mitä tässä asiassa on olemassa, että tarjoilutoiminnasta olisi 17, mutta ruoasta 12. Mielestäni yhdessä paikassa yhdellä laskulla pitäisi olla vain yhdenlaista veroa, jolloin se olisi yksinkertaista ja helppoa ymmärtää, vaikka nykytekniikka osaakin laskea sen monella lailla, mutta kyllä siitä monelle yrittäjälle tulee erityisiä ongelmia, kun on monenlaista veroa, monennäköistä laskentatapaa olemassa.

Kun ed. Hemmilä sanoi, että tätä veroa alentamalla ruokailukulttuuri muuttuu, voidaan syödä ravintolassa jne., niin tässä tulee esille kokoomuslainen kova hyvinvointipolitiikka, missä ollaan kiinnostuneita vain ravintolaelämästä eikä

normaalirahvasta ja yksittäistä kansalaista oteta huomioon ollenkaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ed. Hemmilä, vastauspuheenvuoro. Vastauspuheenvuoron pituus enintään yksi minuutti.

5 **Pertti Hemmilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ottamatta kantaa muuhun kuin siihen, että miksi tässä ei ole koko ketjua huomioitu. Ensinnäkin aloitteessani ajattelin alun perin, että parempi edetä vähän lyhyemmin askelin, jotta saisi pään avatuksi. Sen vuoksi olen jättänyt huomioimatta esimerkiksi rehujen arvonlisäverokohtelun, koskapa rehun käyttäjät voivat vähentää täysimääräisesti arvonlisäverot verotuksessa.

6 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Ruokamenot ja asumiskustannukset muodostavat hyvin merkittävän osan tavallisen suomalaisen ja tavallisen suomalaisen perheen menoista. Varsinkin pienituloisten kansalaisten kohdalla prosentuaalisesti leijonanosa menee näihin päivittäisiin asioihin. Siksi on hyvin perusteltua esittää ja vaatia hallitukselta ruoan arvonlisäveron alentamista eli ruoan hinnan laskemista.

Me olemme puhuneet ja kuulleet paljon, että meidän pitäisi harmonisoida tiettyjä veroja keskieurooppalaisten, EU-liittolaistemme, tasolle. Tässä suhteessa, kun katsomme ruoan arvonlisäveroa, niin me olemme vähän turhankin paljon yläkantissa suhteessa Euroopan unionin keskitasoon, eli tuossa asiassa harmonisointi olisi ihan paikallaan ja nimenomaan arvonlisäveron laskeminen elintarvikkeiden kohdalla. Alkoholin ja sellaisten asioiden kohdalla, jotka vaikuttavat ihan suoraan kansanterveyteen ja hyvinvointiin, harmonisointia ei tulekaan suorittaa.

Aloitteessa mainitaan tiettyjä suuria lukuja. Meidän on hyvä muistaa, kun EU-maksutkin ovat hyvin pitkälti arvonlisäveroon ja bruttokansantuotteeseen perustuvia, että ehkä alennus toisi hieman säästöä niihin lisääntyviin maksuihin Euroopan unioniin, joita myös ensi vuoden budjettiesityksessä on kaavailtu.

7 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Hemmilän lakialoite ruoan arvonlisäveron alentamisesta 17:stä 12 prosenttiin oli ja on mielestäni kaikilta osin perusteltu ja asiallinen. Hänen puheenvuoroaan oli oikeastaan ilo kuunnella. Se oli kuin musiikkia korville, jos näin voi sanoa, niin oikeudenmukaiselta ja, voi sanoa näin, keskustan peruslinjaa myötäilevältä se tuntui.

Tämä ratkaisuhan pitäisi nyt eduskunnan toteuttaa. Tältä osin voitaisiin päästä käytännön ratkaisuihin siinä hallitusohjelmankin kirjauksessa, jossa todetaan, että kansalaisia kohdellaan tasapuolisesti. Ruoan arvonlisäveron alentaminenhan olisi juuri sitä oikeudenmukaisuutta ja toisi hyötyä kaikille väestöryhmille tasapuolisesti ja samassa suhteessa.

Ed. Seivästö aivan oikein otti EU-vertailun esille. Suomen hallitushan lähtee siitä, että veropolitiikkaa harmonisoidaan monilta osin, mutta jostain kumman syystä ruoan arvonlisäveron ja -verotuksen harmonisointi on jäänyt tekemättä. Niinpä nyt eduskunnan pitäisi tämä asia korjata laajassa yhteisrintamassa, niin kuin täälläkin on esille tullut.

8 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hemmilän aloite on ihan asiallinen ja hyvä. Toivon mukaan hallitus ottaa onkeensa ja lähtee mukaan tähän tai eduskunta enemmistöllään tekee semmoisen ratkaisun, että tämmöinen asia toteutetaan.

Kysymys on myös asiasta, joka voisi liittyä tuposopimukseen. Nythän hallituksen toimesta ei ilmeisesti olla ainakaan suurempia veroporkkanoita tarjoamassa tuporulettiin. Luulen sillä tavalla, jotta tupo ei tule syntymään ilman lisäporkkanoita. Joskus aikanaan työmarkkinajärjestöt esittivät, vuosia sitten, jotta elintarvikkeiden arvonlisäveroon puututtaisiin ja sitä alennettaisiin. Se olisi yksi elementti siinä paketissa. Kun tänä päivänä kuultiin kyselytunnilla erinäköisiä puheenvuoroja ja tiedetään, mitä aiheuttaa polttoaineiden hinnan korkeus ja nouseminen, inflaatiovauhti, niin tällä voitaisiin hillitä palkankorotustarpeita ja mahdollisesti saada maltillinen palkkaratkaisu aikaan. Siinä mielessä ed. Hemmilän aloite on ihan hyvä. Tämä pitäisi nyt lykätä yhtenä osana tupopöytään.

9 **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! En malta olla käyttämättä puheenvuoroa kuultuani ed. Vihriälän erittäin kannustavan puheenvuoron, jossa hän kannusti ed. Hemmilää viemään hallituspuolueen edustajana tämän aloitteen läpi. Kyllähän tämä tärkeä asia on, mutta ed. Vihriälä tietää aivan hyvin, ettei ole niin helppoa viedä

asioita läpi myöskään hallituspuolueen edustajana. Nimenomaan ed. Vihriälä tietää tämän siitä, että hän oli silloin hallituspuolueen jäsen, kun arvonlisäverolaki säädettiin, ja se tuli tällaiseksi kuin se nyt sitten on.

Voin vielä todeta, että ed. Hemmilä teki hyvän suuntaisen aloitteen. Minusta pääasia on, että asia pysyy vireillä myös ja nimenomaan hallituspuolueitten edustajien toimesta. Toivoa sopii, että jonakin päivänä tämäkin asia ratkeaa myönteisesti.

10 **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On helppo yhtyä edellä käytettyihin puheenvuoroihin, joissa todettiin ed. Hemmilän lakialoite hyväksi ja perustelluksi.

Haluan kuitenkin ihan yhden näkökulman vielä nostaa lisäksi tähän keskusteluun lähinnä ajatellen sitä, että ed. Hemmilä hallituspuolueen edustajana on tehnyt aloitteen ja nyt ensi vuoden budjettiin on tulossa merkittäviä veronalennuksia. Olen ihmetellyt, että hallituksen sisällä ei ole käyty laajempaa keskustelua verotuksen uudistamisesta. Tämän lakialoitteen perusteluissa todetaan, miten elintarvikkeiden arvonlisävero on meillä noin 10 prosenttia korkeampi kuin keskimäärin Euroopan unionissa. Arvonlisäveron korkeus koskettaa kaikkea arvonlisäverotusta meillä Suomessa. Jos ajatellaan oikeudenmukaisuutta tässä verouudistuksessa, niin sen rinnalla, että me alennamme työn verotusta, pitäisi arvioida kokonaisuutena myös arvonlisäverotuksen uudistaminen.

11 **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Hemmilän hyvä aloite on saanut täällä hyvät kannustukset. Jos enemmistö nyt salissa asiasta päättäisi, niin epäilemättä tämä toteutuisi. Kun ajattelee, että ed. Hemmilä nyt sitten veti päivämäärän 2002:een, niin tämähän voitaisiin nyt tällä enemmistöllä tietysti hoitaa hyvinkin pian.

Oikeastaan tämä on aivan sama asia, joka oli olennaisena osana kristillisen liiton eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjetissa. Meidän tavoitteemme näissä veronkevennystilanteissa olisi kyllä ollut, ja on edelleenkin, tämän syksyn aikana saada veronkevennysvara kaikkien kansalaisten hyväksi, ja missäpä se eniten kaikkien hyväksi tulisi juuri kuin ruoan arvonlisäveroasiassa. Löysimme sille myös paikan jo ensi vuoden budjetissa. Silloin täytyisi tinkiä muista veronalennuksista tämän verran, eli sieltä nuo päivämäärätkin tuohon sitten löytyisivät.

Toivomme hyvää menestystä tälle hankkeelle ja toivomme, ettei nyt opposition kannustus ole mitenkään heikentämässä tämän aloitteen etenemistä.

12 **Jukka Vihriälä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pitää paikkansa, että kun elintarvikkeiden arvonlisäveron väliaikaisesta korottamisesta sovittiin, se tapahtui tosin Ahon hallituksen aikana, mutta nyt siitä on jo pitkä aika ja tilanne on muuttunut. Nythän me elämme todella hyvää aikaa, kun veroja voidaan alentaa. Pitkästi yli 6 miljardia markkaa annetaan alennuksia, niin että nyt ei puututa tämmöiseen, vaan alennusten tulisi koskettaa koko kansaa ja nimenomaan sitä köyhää kansaa, josta tässäkin talossa puhutaan, vähempiosaisia ihmisiä.

Täällä on nyt todella suuri yhteisymmärrys hallituspuolueidenkin kesken. Ed. Hemmilän aloitetta ovat kannustaneet ed. Kähkönen, ed. Ihamäki, ed. E. Lahtela ja monet muut yli puoluerajojen, ed. Jääskeläinen jne. Nyt voi vain uskoa, että tämähän menee läpi. Mutta ihmettelen vain sitten, että kun palataan tähän asiaan ja budjettia ja verolakeja viedään läpi, niin eipä vain taida ruoan arvonlisäveroon tulla muutosta. Toivon todella sitä ja uskon, että keskustaoppositiossa kukaan ei äänestä tätä aloitetta vastaan, jos tämä todella viedään päämäärään. Hoitakaa tämä nyt hyvään satamaan.

13 **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! On ilahduttavaa kuulla, että oppositiosta tulee noinkin paljon kannustusta ja kannatusta tällaisille hyville aloitteille. On realismia myöskin, ettei ihan kaikkea saada ihan yhtä aikaa ja ihan heti. Nythän on nimenomaan ed. Karjulan peräänkuuluttamaa keskustelua käyty verotuksesta hallituksessa ja on päädytty siihen ratkaisuun, että tällä kertaa eli ensi vuodelle nuo veronkevennykset, jotka kohdistuvat tuloverotukseen, myöskin sillä tavalla suosivat pienituloisia, että valtionverotuksessa verotettavan tulon alaraja nousee 54 000:sta 67 000:een. Se on toki oikeudenmukaisuus- ja tasapuolisuuskysymys.

Kiitän kovasti kannatuksesta ja kannustuksesta. Tämä olkoon siivittämässä asian eteenpäin viemistä hallituspuolueen edustajana.

[14] **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä muistaa aivan oikein ja tunnustaa, että Ahon hallituksen aikana arvonlisäverolaki säädettiin. Myönnän, että tilanne oli silloin aivan toinen kuin se tänä päivänä on. Se oli taloudellisen laman pahinta aikaa. Mutta suurin syy tämänkin lain säätämiseen oli EU:hun kuuluminen. Sen takia laki säädettiin aikanaan.

Pääasia on, että ed. Hemmilän toimesta tämä hyvä asia on vireillä. Katsotaan nyt sitten, mitä tapahtuu tässä eduskunnassa ja asianomaisessa valiokunnassa.

[15] **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Korostettakoon sitä, miksi arvonlisävero korotettiin niihin prosentteihin vuonna 95. Se nimenomaan säädettiin väliaikaiseksi, koska maataloudelle kohdistuivat huomattavat EU:hun liittymisestä aiheutuvat siirtymätuet. Valtiontalouden silloisessa huonossa tilanteessa siirtymätukia rahoitettiin tällä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

8) Laki pakkokeinolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 85/2000 vp (Jouko Jääskeläinen /skl ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Muutama ajatus tästä. Lakialoitteen nimi on varsin voimallinen: laki pakkokeinolain muuttamisesta. Ehkä kuitenkaan ei kannata päähuomiota asettaa siihen, mikä on lakiehdotuksen otsikko. Toki lain sisältö saattaisi olla lainsäädännöllisesti jossakin muussakin kohdassa kuin nimenomaan pakkokeinolain muutoksena. Sen asema lainsäädännön rakenteessa on tietysti myöskin makukysymys.

Lakialoitteen taustana on oikeastaan kaksikin huolta. Toinen huoli on se, että huumeitten Suomeen tulo ja huumeitten käyttö ovat selkeästi lisääntyneet monella tavalla hyvin valitettaviin mittoihin ja myöskin kaikesta tästä seuraavat asiat. Niitä en usko, että kukaan tässä talossa, tässä salissa pitää hyvinä. Kaikki pidämme niitä kielteisinä.

Toinen aloitteen takana oleva seikka on se, että paitsi että työpaikoilla tehtävistä testeistä on nyt oma keskustelunsa menossa ja myöskin tähän liittyen on lainsäädäntöä käsittelyssä, niin kouluissa eräin paikoin tehdyistä testeistä on käyty keskustelua ja tehty erilaisia kirjelmiä, kannanottoja ja päätöksiä. Itse asiassa tilanne on se, että siellä, missä testejä on tehty tai missä niitä tehdään, lainsäädännöllinen pohja on jollakin tavalla, voisi sanoa, ollut pykälätasolla puutteellinen. Varmasti on ollut kyseessä oikea tarkoitus ja oikea toiminta. Siinä ei ole ollut väärää motiivia. Tavoite on ollut oikea, mutta lainsäädännön pohja varmaan olisi tässä asiassa hyvä olla olemassa.

Arvoisa puhemies! Meillähän on todellakin työpaikkoja koskevaa lainsäädäntöä tällä hetkellä talossa käsittelyssä. Myöskin perustuslakivaliokunta näitä kysymyksiä tällä hetkellä siltä osin pohdiskelee. Siellähän kamppaillaan työnantajan ja työntekijän välisissä suhdekysymyksissä ja myöskin eri testeihin liittyen luotettavuudessa ja vapaaehtoisuudessa jne. Varmasti siltä osin sitten tullaan tekemään asianomaisia ratkaisuja.

Kuitenkin peruslähtökohta suhteessa huumeisiin on varmasti se, että nehän ovat rikollinen asia. Nehän eivät ole hyväksyttyjä missään muodossa suomalaisessa lainsäädännössä. Siksi jotakin apua myöskin koulutoimen puolelle pitäisi asiassa saada. Käytännössähän laki voisi huomattavalta osalta toimia ennalta ehkäisevänä, koska kaikilla asianosaisilla olisi tieto siitä, että tämän kaltaisiin menettelyihin voitaisiin tarvittaessa viranomaisten ja koulun yhteisen harkinnan mukaan turvautua. Aloitteessa esitetään lisättäväksi pakkokeinolain 6 lukuun uusi 3 a § huumausainetestausten suorittamisesta oppilaitoksissa. Sillä säädettäisiin, että huumetestejä voisivat tehdä terveydenhuoltoalan ammattilaiset tai palveluiden tuottajat. Pääasiallinen sisältö ja tarkoitus on se, että huumetestien järjestäminen oppilaitoksissa ja kouluissa olisi mahdollista.

Tiedän, että asia on herättänyt ja herättää keskustelua myöskin siinä mielessä, mihin tällaisella ajattelulla mentäisiin. Voisi tuota ajatusta selkeyttää jo tässä vaiheessa, että harkinnanhan pitäisi olla tietysti erittäin tiukkaa, viranomaisten,

terveydenhoitoalan ammattilaisten tekemää, ja aina pitäisi olla kyseessä kohdistettu isku tai toimenpide. Jos ilmeinen tarve on olemassa, se olisi oikea menettelytapa. Ei tulisi käyttää eräänlaista suuriin joukkoihin ikään kuin varmuuden vuoksi suuntautuvaa testiä, vaan alan ammattilaisilla varmasti olisi kykyä arvioida, milloin se on tarpeellista.

Syksyn alkaessa myöskin uusi sisäministerimme antoi haastattelun. Ilahduin siitä, että hän Helsingin Sanomissa haastattelun mukaan totesi muun muassa näin huumetestien tekemisestä. Olisi Itälän mukaan hyvä säätää laki. Hänen mielestään testejä on tärkeää tehdä ainakin sellaisilla työpaikoilla, joilla turvallisuus voi vaarantua, sekä oppilaitoksissa. Lakiesityksen aikataulua Itälä ei uskaltanut luvata, mutta hän pitää asian alullepanoa kiireellisyyslistan kärjessä. Pidän tätä ministerin kantaa hyvin vastuullisena ja toivon, että tämän lakialoitteen kautta tai muuten hallitus omana toimenpiteenänsä tämän asian laittaisi pikaisesti hyvään kuntoon. Ymmärtäisin, että ainakin ministeri Itälä on tähän selkeän kannan ottanut, ja toivon, että asia saadaan kuntoon.

[2] **Timo Ihamäki /kok:** Arvoisa puhemies! Lakialoite on hyvä ja siihen voi aika pitkälti yhtyä. Jotain pitäisi tehdä, eikä tämä ole nuorten elämän holhousta vaan välittämistä heistä. Testauksella on ja tulee olemaan tärkeä merkitys, kun huumekäyttäjä saadaan kiinni jo käyttämisensä alkuvaiheessa ja hän pääsee hoitotoimenpiteiden kohteeksi. Tieto testauksista kouluissa voi toimia jo ennalta ehkäisevästi.

Huumetilanne on ollut Suomessa käyttäjien määrässä laskien koko edellisen vuosikymmenen ajan selvästi pienempi ongelma kuin missään muualla Euroopassa. Vähiten huumeongelmista kärsii kaikki EU-maat mukaan laskien edelleen nimenomaan Suomi. Tämäkin on todettu tilastoissa. Mutta vaikein asia tässä yhteydessä on silti sen tosiasian hyväksyminen, että EU:n sisällä huumeiden käyttö kasvaa tällä hetkellä nopeimmin Suomessa.

Huumeiden käyttö on parin vuoden aikana lisääntynyt rajusti. Käytön yleistymisen ohella häkellyttävintä huumeissa on niiden jakelun määrätietoinen organisaatio ja iljettävintä markkinoiden avaamisen keinot. Kaiken taustalla piilee tietysti se suuri kysymys: mikä saa nuoren, jopa lapsen huumekoukkuun tarttumaan? Kyllähän jokainen tietää, kuinka vakavasta asiasta on kysymys. Siis sama juttu kuin tupakoinnin tai viinan kanssa lätäräämisen suhteen. Se on kaiken valistuksen ikuinen pulma.

Suomen Gallupin STT:lle tekemän kyselytutkimuksen mukaan suomalaiset suhtautuvat varsin ankarasti huumeiden käyttöön. Huomattava osa vastanneista, lähes 90 prosenttia, vaatii nykyistä tiukempia rangaistuksia ja lisää voimavaroja poliisille ja valistukseen. Asenteet kertovat siitä, että huumeita pidetään Suomessa jo vakavana ongelmana. Yllättävin, joskin johdonmukaisin tutkimustulos on se, että yli puolet kyselyyn vastanneista hyväksyy työpaikoille ja myös kouluihin pakolliset huumetestit.

Huumausaineiden vastainen toiminta on Suomessa paljon hajautettu eri viranomaisille. Huumausainekysymyksen hallinta kuuluu useille eri hallinnonaloille, joista keskeisiä sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi ovat ennen muuta sisäasiainministeriö, opetusministeriö sekä oikeusministeriö. Useissa maailman maissa huumausaineasioita käsitellään koordinoidusti erityisvirastossa, joka edustaa useita eri osaamisalueita. Portugalin puheenjohtajakaudella hyväksytyssä EU:n huumausainesuunnitelmassa vuosille 2000—2004 painotetaan voimakkaasti huumausaineasioiden kansallista koordinaatiota.

Koko väestöön sekä riskiryhmiin suuntautuvasta toiminnasta ovat maassamme vastanneet lähinnä järjestöt. Järjestöjen toiminta on voitu toteuttaa lähellä kansalaisia paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Huumausaineilmiön vaikeutuminen on tehnyt entistä tärkeämmäksi huumausainevalistuksen ja viestintään tarkoitettujen voimavarojen kohdentamisen.

Tosiasia kuitenkin on, että huumeproblematiikkaa kansanterveysongelmana ei Suomesta poisteta hoitamalla tai hoidoilla, ei poliisi- eikä tullivalvonnalla, ei vankiloilla eikä poliisivaltuuksilla. Avainsana on ennaltaehkäisy ja asennekasvatus. Peräänkuulutan peruskouluun terveystiedon ottamista lakisääteiseksi oppiaineeksi, jotta edes tiedon ja valistuksen suhteen nuoret olisivat samalla viivalla ja ainakin fiksuimmat pelastuisivat saatuaan seikkaperäistä tietoa huumeista, niiden vaaroista, niiden haittavaikutuksesta ja myrkyllisyydestä keholle.

[3] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläisen ensimmäisenä allekirjoittama aloite, laki pakkokeinolain muuttamisesta

koskien koulutestauksia ja kouluun liittyvää huume- ja pakkohoitoa, jos näin voisi sanoa, on mielestäni erittäin ansioitunut ja hyvä aloite. Valitettavasti itse en ole onnistunut sellaiseen paikkaan, että olisin päässyt siihen allekirjoitukseni piirtämään, joten nyt tässä totean, että asia on erittäin hyvä ja olen täysin rinnoin siinä mukana.

Erittäin hyvä ja perusteltu ajatus oli niin ed. Jääskeläisellä kuin ed. Ihamäelläkin, mitä tämä aiheuttaa ja mitä tämä tekee. Käsittääkseni se, että tässä yhteydessä puhutaan koulusta ja koulun merkityksestä, mistä lähdetään liikkeelle, on numero yksi. Mutta toinen, mihin myös laajentaisin tätä ajatuskantaani asiassa, on se, että yleensä huumetestausten salliminen, niitten toteuttaminen ja hyväksyminen työpaikoilla ja yleensäkin vaativissa yhteiskunnallisissa tehtävissä pitäisi myös rinnastaa tähän asiaan samalla lailla.

Syvästi ihmettelen ja pahoittelen, että muun muassa eduskunnassa on sellaista väkeä, joka ei ole näiden testausten kannalla, ei hyväksy, pahoittaa mielensä ja jopa vastustaa näitä. On sellaisenaan aika erikoista, että kun Savitaipaleen kunnassa päätettiin yläasteella ja lukiossa järjestää vapaaehtoinen testi, niin tähän löytyi oppineita ihmisiä, jotka ryhtyivät kantelemaan ja väittämään, että tässä loukataan jotenkin ihmisarvoa. Erityisen valitettavana pidän, että kansalaiset ovat kokeneet äänekkäimmät näitten testausten vastustajat sellaisesta ryhmästä löytyneiksi, että he ovat keskiryhmään lukeutuvasta vihreästä liikkeestä taustoiltaan. Tämä sinänsä on valitettava asia, koska käsittääkseni yleensä ottaen vihreä liikekin naapurista katsoen on enemmän kestävissä luonnonarvoissa kuin ihmisten elämän rajoittamista koskevissa asioissa kunnostautunut ja niissä tulisi sen ehkä kunnostautua eteenkinpäin. Ellei meillä ole valmiutta hyväksyä huumetestejä koulussa ja tätä kautta myöskin hyväksyä aloitteen mukaista järjestelyä niin, että se voidaan hoitaa pakkokeinoin, ellei se muuten ole mahdollista, niin meillä ei ole tässä yhteiskunnassa tulevaisuutta. Suomi rapautuu sisästä käsin huumeitten alla.

Aloitteen perusteluissa todetaan, että Suomi elää pahinta kauttaan huumekäytön määrässä, mutta väitän, että tällä kertaa tähän mennessä pahinta kauttaan. Tämä ongelma tulee vielä tästä näillä näkymillä moninkertaistumaan ja pahenemaan, ellei tähän jyrkästi ja rajusti käydä kiinni.

Toivon, että eduskunnasta löytyy sellaista ryhtiä, missä tämä vapaaehtoinen testaus, pakkotestaus luodaan yhdeksi järjestelmäksi koulumaailmaan, työelämään ja vaativiin tehtäviin pyrittäessä. Kun itse katson tätä asiaa yrittäjän näkökulmasta — valitettavasti tässä salissa harvoin yrittäjän näkökulmasta tätä asiaa nähdään ja kuullaan — niin pidän todellisena riskinä sitä, että työpaikalle soluttautuu huumekäyttäjä, joka taistellessaan taloudellisten ongelmien kanssa myöskin suorittaa sellaista oman käden kauppaa, että siinä sotkeutuvat työnantajan ja työntekijän rahavarat ja omaisuus keskenänsä ja tulee sellainen tapa ja riippuvuus, ettei tiedä oikein, kenen pussilla milloinkin ollaan. Tähän asiaan on vakavasti ja jyrkästi suhtauduttava ja saatava parannus, että asenne yleensäkin muuttuu niin eduskunnassa kuin koko kansan keskuudessa.

Rouva puhemies! Toivon, että nämä ajatukset, mitä tässä heitin, itäisivät edes pienen hedelmän vaikka vuosikymmenten päähän, niin tällä Suomen kansalla olisi vielä jotain tulevaisuutta edessäkin päin.

[4] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläinen on tuonut lakialoitteen, joka on mielestäni erittäin hyvin perusteltu. On tuotu esille ne keskeiset syyt, miksi tämä on välttämätön. Edellä jo ed. Ihamäki toi mielestäni erittäin hyvin esille sen, että tässä samalla siinä, millä tavalla me tähän suhtaudumme, osoitamme, miten me välitämme niistä, jotka ovat joutuneet tähän huumausaineongelmaan.

Näen erittäin tärkeänä, että tämän asian kohdalla, niin kuin perusteluissa todetaan, on kysymys yhteistyöstä eri tahojen kanssa. Täällä on mainittu poliisi, sosiaali- ja terveys- sekä opetustoimi eri viranhaltijoineen. Tämä tarvitsee laajoja toimenpiteitä. Tietysti haluaisi nähdä, että tämänkin asian kohdalla vapaaehtoisuus olisi se, mikä veisi tätä asiaa eteenpäin. Mutta hyvin monet asiantuntijat ja erityisesti ne, jotka ovat olleet huumausaineitten käyttäjien kanssa työssä, esimerkiksi huumausaineisiin sortuneitten lasten äidit, ovat sanoneet, että tämä on ongelma, jossa tarvitaan pakkotoimenpiteitä.

Ed. S. Lahtela toi esille, että tässä voi olla kysymys asenteistakin, miten me suhtaudumme tähän aloitteeseen. Mutta näen, että meillä on myös perusoikeusuudistus tuonut sen, että meillä pelkästään se, että meillä nyt jo toteutetaan testejä,

on ongelmallista. Siksi tällä tuotaisiin virallinen pohja tämän asian hoitamiseksi.

5 **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Jääskeläisen aloitteen tarkoitus on erinomaisen hyvä. Niin kuin ed. Ihamäki sanoi, jotain pitäisi tehdä. Mutta pakkokeinolain käyttö on hyvin, hyvin tarkoitussidonnaista, ja pakkokeinolaki on rajattu käytettäväksi vain epäillyn rikoksen esitutkintaan ja rikosprosessin turvaamiseen, ei mihinkään muuhun. Pakkokeinolakia ei voida soveltaa lastensuojeluun ja terveydenhuoltoon. Tämä esitys ei systemaattisesti sovi pakkokeinolakiin. Sen sijaan poliisin ja sosiaali- ja terveysviranomaisten on syytä tehdä nykyistä tiiviimpää yhteistyötä ennalta estävässä mielessä, mutta poliisia ei pidä kutsua tekemään terveydenhuollon, kasvattajan tai sosiaalityöntekijän töitä. Nimittäin jos yhteiskuntakirurgin veitsi ojennetaan sotilaan tai poliisin käteen, niin silloin tulee pahaa jälkeä.

Ed. Seppo Lahtelan onni ainakin lakivaliokunnan silmissä oli se, että hänen nimeään ei tähän onnistuttu metsästämään. Tämä koko esitys on nimittäin lakiteknisesti absurdi, mutta tavoite on hyvä ja huumausainetesteistä varmasti tämä eduskunta joutuu keskustelemaan ja sen pitää keskustella vielä tämän talven aikana.

6 **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa puhemies! Kun tiedän, että ed. Erkki Kanerva on lakia tietävä myös ammattinsa puolesta, en toki käy kiistelemään nyt näitten pykälien kohdasta lainsäädäntöstruktuurissa. Itse asiassa toki voi toinen kohta niille varmaankin löytyä, mutta haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että kaikki huumeisiin liittyvät puuhat ovat kuitenkin rikollisia tämän päivän Suomessa eli peruslähtökohta on tietysti selkeästi tämän kaltainen.

Kaikki, mikä tässä toimii ennalta ehkäisevänä myöskin tämän kaltaisessa lainsäädännössä, on kaikki meille kotiin päin kansalaisina. Kun sana kiertää, että tästä jää kiinni ja tullaan tutkimaan, jos tällaista esimerkiksi koulumiljöössä tapahtuu, niin se on juuri sitä, mihin lainsäädäntö parhaimmillaan pystyy.

Meillä oli muinoin kampanja Spotta ej på golvet ainakin minun iässäni vielä. Hämärästi muistan, että vanhemmissa junan vaunuissa oli tällainen Älä sylje lattialle -kyltti olemassa. Se oli osa sitä kampanjaa, jolla muinoin keuhkotauti tästä maasta hävitettiin. Toivoisin, että tässä huumeasiassa löytyisi myöskin kansallinen yhteisymmärryskampanja, jolla päästään tästä hirvittävästä uhkasta jokaisen kohdalla. Joka tietää lähiympäristössään tai muuten, että tähän on jouduttu, hänelle se on sellainen kokemus, ettei varmaan kenellekään sitä toivo.

7 **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä selvyyden vuoksi: Jos oppilaitoksessa on syytä epäillä jonkun syyllistyneen huumausainerikokseen, sen tasoinen epäilys, että esitutkintakynnys ylitetään, totta kai pakkokeinolaki on käytettävissä ja poliisi on käytettävissä. Mutta sitä ei voida soveltaa massatarkastukseen, kun esimerkiksi alle 15-vuotias ei kerta kaikkiaan voi syyllistyä rangaistavaan tekoon ja häneen ei pakkokeinolakia voida soveltaa. Senkin takia tämä systematiikka on väärä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Laki työllisyyslain 13 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 86/2000 vp (Marjaana Koskinen /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Marjaana Koskinen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä aloite lähtee siitä, että kun tähän asti on tuettu lähinnä työttömien järjestöjen omatoimisuutta toiminnan alkuvaiheessa eli toiminta on pystytty saattamaan alkuun avustusten kautta, niin lakialoitteessa otetaan kantaa siihen, että voitaisiin työllisyyslain 13 §:ää muuttamalla työllisyysmäärärahojen kautta tukea toimintaa. Kyse on ollut ruokailutoiminnasta ja aika monesta muustakin työttömien kannalta erittäin merkittävästä toiminnasta.

Tämä aloite on mielestäni erittäin ajankohtainen ja perusteltu. Esimerkiksi Piikkiön työttömien kohdalla on Varsinais-Suomessa käymässä niin, että kun ei ole toiminta-avustuksia, koko toiminta on kokonaan loppumassa. Tämä sama

ongelma on kummitellut työttömien toiminnassa viime vuosien aikana. Ongelmana on myös se, että nämä projektit, joita tuetaan esimerkiksi EU-varojen kautta, ovat määräaikaisia. Esimerkiksi Raisioon on perustettu ekotori, joka toimii erittäin hyvin, mutta se on määräaikainen projekti, eikä tulevaisuudesta ole tietoa. Kun on pysytty saamaan projekti käyntiin, määräaikaisuus voikin olla ongelma, eli toimintaa pitäisi vakinaistaa ja aloittaminen ehkä vähän eri tyyppisenä projektina ei ole oikein perusteltua.

Olen ymmärtänyt, että työministeriön taholta oltaisiin koko pakettia katsomassa uudestaan ja tämän tyyppisiä ajatuksia myös oltaisiin tuomassa. Toiminta, mitä työttömillä on ollut esimerkiksi ruokaloitten kautta, on erittäin perusteltua. Siinä on olemassa sosiaalinen aspekti, myös se, että ruoka on ollut siellä erittäin edullista ja pienituloiset köyhät ihmiset ovat voineet sitä tukimuotoa käyttää hyväkseen.

[2] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Marjaana Koskisen tekemä aloite on hyvä ja ajankohtainen siinä mielessä, että nyt monet työttömien yhdistykset ovat tulleet siihen ikään, että periaatteessa omatoimisuusavustus ei enää riitä niiden toiminnan ylläpitämiseen. Monet kunnat ovat luopumassa työttömien yhdistysten toiminnan tukemisesta. Joissakin tapauksissa on aiottu käydä jopa perimään vuokria näistä tiloista, jotka tänä päivänä ovat tulleet jostakin Esr:n rahoista rahoitettua tai jotka kunnat ovat antaneet maksutta käyttöön. Sen takia tämä toiminta pitäisi jollakin tavalla saada, niin kuin tässä todetaan, vakinaistettua.

Tietenkään sitten, kun ei ole enää työttömiä, ei enää tarvita toimistoja, mutta tällä hetkellä kuitenkin työttömyys näyttää ainakin laitaseuduilla, laita-alueilla Suomea, olevan aika sitkeässä loppumaan. Sen takia, kun ottaa huomioon työttömien yhdistysten toiminnan ja sen tarpeen yhä edelleenkin, olisi aika surkeata, jos ne loppuisivat, koska sen lisäksi, mitä ed. M. Koskinen perusteli, että tehdään edullista ruokaa ja on kahvilatoimintaa ja toreja, onhan se kuitenkin työttömille hyvin tärkeä piste ollut kaiken kaikkiaan henkisesti; siellä on harrastustoimintaa monenmoista, jossa voidaan yhdessä toimia. Sen takia näkisin, että tässä pitäisi löytyä sosiaalista mieltä.

Italiassa on semmoisia ajatuksia vireillä, siellä on tehtykin sosiaalista yrittäjyyttä, jota tuetaan. Tässä pitäisi nähdä myös työttömien yhdistykset määrätyn tyyppisinä. Niiden ei välttämättä tarvitse tuottaa voittoa eikä pyöriä omillaan, vaan yhteiskunnan pitää satsata niihin niin pitkään, että saadaan työttömyys voitettua.

[3] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Toistamatta ed. M. Koskisen perusteita kannatan tätä lakialoitetta. Totean, että te-keskuksissa nämä menettelyt ja päätökset ovat jonkin verran eri paikkakunnilla eronneet toisistaan. Toisaalta nämä rahamäärät, mitä on myönnetty, ovat usein riittämättömät ja varsinkin tässä vaiheessa vuotta ne ovat jo monilta yhdistyksiltä loppuneet. Yleensä tämä rahoitus on ollut hyvin pätkittäistä. Toisaalta äsken jo ed. M. Koskisen puheenvuorossa todettiin, että kaiken kaikkiaan myös nämä kriteerit huomattavasti vuosi sitten tiukkenivat.

Toistan vielä, vaikka nimeni tuosta puuttuu, että joka tapauksessa kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työ- ja tasa-arvoasiainvaliokuntaan.

10) Postipalvelulaki

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 87/2000 vp (Esko-Juhani Tennilä /vas)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Hallituksen esitys postitoimilain tarkistamiseksi on yhtä tyhjän kanssa. Siksi esitänkin lakialoitteessani, että 4 §:ään kirjoitetaan selvästi, että postitoimen harjoittajan on ylläpidettävä jokaisessa kunnassa vähintään yhtä sen omalla väellä hoitamaa täyden palvelun postitoimipistettä. Laajoissa kunnissa ja siellä, missä on paljon väkeä, pitää olla useampia, näin esitän. Vain tämä turvaa sen, että koko maassa on kunnolliset postipalvelut. Jos hallituksen linjalla edetään, postitoimipaikat, nämä viralliset, oikeat, vähenevät

entisestään. Lapista puuttuisi jatkossa 12 kunnasta Postin oma toimipiste.

Nyt ollaan, arvoisat kansanedustajat, nyt tai ei koskaan -tilanteessa. Jollei nyt postitoimen harjoittajaa panna järjestykseen lailla, sitten se jää ja tämä palvelutoiminta hiipuu edelleen. Odotan liikennevaliokunnalta selkeää kannanottoa siinä linjassa, joka liikennevaliokunnalla aikaisemmin on ollut, ja sitten jos ei muuta auta, niin suuri sali ottaa tämän asian tosissaan ja laittaa palvelut järjestykseen.

2 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän lakialoite postipalvelulain muuttamisesta on mielestäni oikea ja kannatettava. Hallitus on pyrkinyt muun muassa ministeri Heinosen suulla vakuuttelemaan, että palvelut säilyvät joka kunnassa, mutta minä en ainakaan usko näihin vakuutteluihin, koska nyt on jo käytettävissä kokemuksia niistä neuvotteluista, mitä asiamiespostin perustamisesta eri kuntiin on käyty. Ne kertovat siitä, että nämä korvaukset yrittäjille ovat niin vaatimattomia, että ei niillä mitään toiminnan laatua ja tasoa pystytä turvaamaan.

Esimerkkinä käytän noin 3 500 asukkaan Utajärven kuntaa, jossa eräs yrittäjä on laskenut, paljonko korvausta tulisi vuodessa. Korvaus on yhteensä 100 000 markkaa vuodessa postipalveluyrittäjälle. Jokainen ymmärtää, että ei sillä rahasummalla mitään tasokasta, toimivaa ja riittävää postipalvelua pystytä järjestämään. Näin ollen laki pitäisikin tältä osin muuttaa, ja aivan kuten ed. Tennilä sanoi, eduskunnan käyttää päätösvaltaa, turvata tärkeä peruspalvelu. Nyt on juuri se ratkaisun aika. Yhdyn tähän näkemykseen.

Ed. Komi merkitään läsnä olevaksi.

---

3 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilä on tehnyt erittäin ansiokkaan lakialoitteen. Niin kuin ed. Tennilä puheenvuorossaan sanoi, ellei eduskunta ota tähän kantaa, niin tämä asia jää retuperälle ja jää iäksi hoitamatta. Niin kuin ed. Rantakangas puheenvuorossaan totesi, postipalveluyrittäjä, asiamiespostiyrittäjä ei tule koskaan saamaan riittävää korvausta, eikä niillä korvauksilla voi mitenkään investoida, kehittää eikä luottaa tulevaisuuteen asiamiespostin harjoittajana. Tähän asiaan on eduskunnan puututtava, otettava kantaa niin, että jokaisessa kunnassa säilyvät sellaiset laadukkaat postipalvelut, mitkä — kuten aloitteessa perusteluissa todetaan — on hoidettu postin omalla henkilökunnalla ja toteutettu niin, että riittävä asiantuntemus ja laatu tulee myöskin tarjottua ja turvattua.

Mielestäni, vaikka Posti onkin liikeyritys liikeyrityksenä, tässä asiassa, koska taustalla on kuitenkin valtion omistajaosuus, pitäisi kyllä tutkia laajemmin sellaisia mahdollisuuksia, että tähän asiaan, Postin ympärille, ympättäisiin monia muita palveluita, mitä kunnissa vielä on olemassa. Ei voi olla sellaista rajaa, että joku osaa vain lukea kirjeitä ja hoitaa postiasioita, toinen osaa hoitaa vain jotakin kela-asioita, joku osaa vain hoitaa poliisin taikka verottajan asiamiestoimintaa. Miksi niitä ei voi hoitaa yhteen, yhdessä nipussa ja kokonaisuutena? Tässä varmasti on mahdollisuuksia, että pannaan tämä asia kunnialliseen järjestykseen niin, että tasavallassa postipalvelutkin säilyvät.

4 **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Asiamiespostit voivat olla hyviä täydentäjiä, mutta ne eivät voi korvata sitä, että kunnasta puuttuisi kokonaan Postin oman henkilökunnan hoitama täyden palvelun postitoimipiste. Näin on myös siksi, että postitoimikin on kehittyvä ala. Ei sitä sivutoimisena pystytä täysin kehittämään. Kyllä siinä pitää olla ammattitaitoinen, pätevä henkilökunta, joka omistautuu tälle asialle. Postipalvelujen taso vaikuttaa tietysti asukkaiden palvelutasoon, mutta se vaikuttaa myös siihen, mihin yritykset sijoittuvat. Tämä on päivänselvää.

5 **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tennilän aloite on erittäin ajankohtainen, nimittäin liikennevaliokunta aloitti tänään postitoimilain käsittelyn. Ehkä ed. Seppo Lahtelankin on syytä muistaa, mistä tähän on tultu. Nimittäin Postin alasajo alkoi siitä, kun Postista tehtiin osakeyhtiö ja eduskunnan ote Postiin kirposi. Siellä noudatetaan osakeyhtiölakia ja päätökset tehdään sen mukaisesti. Hallintoneuvostolla on oikeus antaa lausunto Postin tuloksesta, mitään muuta roolia ei hallintoneuvostolla ole.

Lakivaliokunta kuuli keväällä muun muassa Kontiomäen asiamiespostihoitajaa. Hän saa postimerkistä 50 penniä. Hän joutuu sen myymiseen

irrottamaan työntekijän lämpöpattereiden valmistusprosessista ja tilittämään kerran viikossa 22 kilometrin päässä saamatta kustannuksia matkasta. Eivät asiamiespostit näillä palkkioilla tule menestymään. Mutta pieleen tämä on lähtenyt menemään silloin, kun Posti yhtiöitettiin.

6 **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. E. Kanerva puhui juuri ydinkysymyksestä, mutta nyt ollaan tilanteessa, missä ollaan. Nyt ei ole konstia suoraan määrätä bisnestettyä postitoimintaa, nyt pitää lailla säätää, mitä sen luvanhaltijan pitää tehdä. Nyt pitää panna velvoitteet lakiin. Tähän ohjaukseen on nyt siirryttävä, kun on tultu siihen, mihin on tultu. Tämä on nyt ratkaisussa, pannaanko lakiin velvoitteita. Tämä sama menettely täytyy ulottaa myös telelakiin. Siitä olen ihan varma, jotta koko maa tulee hoidettua hyvin jatkossa.

Nyt kun kerran ollaan menty tälle linjalle, että ne yhtiöitetään, yksityistetään, sitten täytyy lailla hoitaa asioita, niin että ne ovat velvoittavia. Nythän ei ole kysymys vain Suomen Posti Oy:stä. Tulipa tälle alalle sitten kilpailu tai ei tai jokin toinen toimija, niin se sama laki velvoittaa myöskin tätä toista valtakunnallista postitoimen harjoittajaa. Näin esitän tässä lakialoitteessa, olipa se kuka hyvänsä.

7 **Antti Rantakangas /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Tennilä hyvin vastasi ed. E. Kanervalle, koska kyllähän näin on, että lainsäätäjänä meidän pitää tehdä sellaisia lakeja, jotka turvaavat palvelut, ja lainsäätäjän rooli on eduskunnalla. Ei voi mennä kiertäen sen taakse, että meillä on osakeyhtiöitä, joista valtio omistaa enemmistön tai kokonaan, vaan pitää säätää asianmukaiset lait. Toisaalta sitten liikenneministeriö käyttää yhtiökokouksessa päätösvaltaa ja voi evästää ja valita edustajia. Ei meidän tällä tavalla pidä luovuttaa päätösvaltaa pois vaan käyttää sitä valtaa, joka lainsäätäjällä on.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

11) Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 88/2000 vp (Merikukka Forsius /vihr ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Merikukka Forsius /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi polttoaineiden valmisteverotusta niin, että dieselmoottoreissa käytettävä rypsimetyyliesteri vapautettaisiin polttoaineverosta. Lakialoitteen taustalla on pyrkimys vähentää tieliikenteen hiilidioksidipäästöjä sekä tukea verohelpotuksin nykyistä tehokkaammin biopolttoaineiden tuotannon ja käytön lisäämistä henkilöautoliikenteessä.

Liikennesektorilla on edessään useita haasteita, jotka liittyvät kestävän kehityksen huomioon ottamiseen ja erityisesti päästöjen vähentämiseen. Liikenteen osuus Suomen hiilidioksidipäästöistä on nykyisellään noin neljännes. Tieliikenne aiheuttaa päästöistä noin 74 prosenttia. Tieliikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentäminen vaatii useita toimenpiteitä, mutta yksi keino päästöjen vähentämiseksi olisi kannustaa henkilöautoilijoita siirtymään fossiilisista polttoaineista ei-fossiilisiin, uusiutuvista energialähteistä valmistettuihin päästöttömiin tai niukkapäästöisiin polttoaineisiin.

Toistaiseksi biopolttoaineiden tuotannon ja käytön lisäämistä ehkäisee Suomessa ankara polttoaineverotus. Meillä peritään bensiiniautoissa käytettävistä bio- ja erikoispolttoaineista moottoribensiinivero, samoin kuin dieselmoottoreissa käytettävistä polttoaineista peritään dieselöljyvero. Tosin joitain helpotuksia Suomessakin sentään sallitaan. Olemme vapauttaneet poikkeusluvan perusteella neste- ja maakaasulla käyvät raskaat ajoneuvot lisäverosta, mikäli käytetty polttoaine täyttää vaaditut ympäristökriteerit.

Kuitenkaan esimerkiksi rypsimetyyliesterit tai monet muutkaan biopolttoaineet eivät ole saaneet polttoaineen statusta. Ympäristön hyvinvointia ajatteleva kuluttaja joutuu meillä maksa-

maan sievoisen summan käyttäessään biopolttoainetta autossaan, vaikka hänen kulkuvälineensä olisikin varusteltu tähän tarkoitukseen teknisesti. Tämä rangaistusluonteinen verotus ehkäisee siten varsin tehokkaasti biopolttoaineiden kysyntää.

Myös autojen valmistajat pitävät ankaraa verotusta yhtenä merkittävänä tuotekehityksen hidasteena. Kun ei ole kysyntää, ei kannata luoda tarjontaakaan. Tämä on kierre, joka voidaan katkaista, jos niin halutaan. Siksi valtion on näytettävä esimerkkiä kansalaisille ja kannustettava kuluttajia biopolttoaineiden käyttöön verohelpotuksin. Valtio pitää avaimia käsissään, sillä verotus ohjaa kulutusta ja tuotekehittelyä, halusimme sitä tai emme. Biopolttoaineesta on tehtävä ensin autoilijoille taloudellisesti kannattava vaihtoehto, jolloin energiayhtiöiden ja autonvalmistajien on suorastaan pakko vastata ajan haasteeseen. Näin saadaan pian markkinoille vaihtoehtoisia polttoaineita ja uuden tyyppisiä autoja.

Samalla kun verohuojennuksin tuetaan biopolttoaineiden käytön lisäämistä, on järjestettävä asianmukaisesti kyseisten aineiden varastointi ja jakeluverkko. Tämä ei ole ongelmatonta eikä halpaakaan, sillä yhteiskunta on sitonut suuria pääomia nykyisen kaltaisiin kuljetusvälineisiin ja pääasiassa tavanomaiseen polttoainehuoltoon. Tulemme kuitenkin aikaa myöten saamaan korkojen kanssa takaisin sijoituksemme. Panostuksestamme uuden tekniikan kalustoon ja uudistettuun infrastruktuuriin saamme palkinnoksi nykyistä puhtaamman ympäristön ja varmistamme polttoaineen saatavuuden. Öljyvarathan ovat rajalliset. Siinä sivussa tulemme myös tukeneeksi suomalaisen maatalouden kehittämistä. Rypsi samoin kuin rapsi kasvaa hyvin Etelä-Suomessa, puhumattakaan sokeriruo'osta, josta voidaan valmistaa muun muassa etanolia. Lisäksi tekniikan kehittyessä biopolttoaineiden tuotannon mittakaava laajenee, ja hinnatkin saadaan painetuksi nykyistä alemmaksi.

Biopolttoaineiden vapauttaminen polttoaineverotuksesta tukee myös hallitusohjelmamme tavoitetta bioenergian ja kotimaisen energian käytön edistämisestä. EU:ssa on ollut vuosia vireillä biopolttoaineiden verotusta helpottava direktiivi, mutta jäsenmaat eivät ole vielä näyttäneet vihreätä valoa sille. Suomi voisi ottaa tässä kohtaa aktiivisen roolin ja kehittää omaa polttoaineverotustaan suosimaan uusiutuvia ei-fossiilisia polttoaineita.

Arvoisa herra puhemies! Lakialoitteessa esitetään nimenomaan rypsimetyyliesterin vapauttamista polttoaineverotuksesta. Rypsin siemenestä voidaan valmistaa metyyliesteriä, joka soveltuu dieselpolttoaineeksi. Rypsimetyyliesterin käytöllä auton polttoaineena saavutetaan merkittäviä ympäristöhyötyjä verrattuna perinteisen dieselin käyttöön. Hiilidioksidipäästöt jäävät tavanomaista vähäisemmiksi, vaikka rypsimetyyliesterin valmistuksessa syntyvä hiilidioksidipäästö otetaan energiaketjulaskelmissa mukaan. Myrkylliset päästöt, kuten häkä ja hiilivedyt, jäävät pienemmiksi kuin perinteisessä dieselissä, samoin partikkelien eli hiukkasten määrä. Typen oksidit sen sijaan ovat korkeammat perinteiseen dieselöljyyn verrattuna, mutta katalysaattoreiden valmistajien tavoitteena on kehittää katalysaattori, joka vähentää typpioksidipäästöjä kolmannekseen nykyisestä.

Tekniset ongelmat ovat rypsimetyyliesterin kuten muidenkin biopolttoaineiden kohdalla ratkaistavissa, mikäli halua ja resursseja löytyy. Ajoneuvokäyttöön tarkoitettu rypsimetyyliesteri ei kestä pitkäaikaisvarastointia, joten sen käyttö moottoripolttoaineena vaatii hallitun tuotanto- ja varastointijärjestelmän. Myös ajoneuvojen polttoainejärjestelmien tiivisteisiin ja putkistoihin tarvitaan materiaalimuutoksia. Yli 15 asteen pakkasella rypsimetyyliesteriin suositellaan sekoitettavaksi dieselöljyä, jolloin aineen soveltuvuus talvikäyttöön paranee. Jotkut autonvalmistajat suosittelevat erilaisten seosten käyttöä dieselmoottoreissa, kuten esimerkiksi puolet biodieseliä ja puolet normaalia dieselöljyä.

Rypsimetyyliesteripohjaista polttoainetta käytetään liikenteen energialähteenä Ranskassa, Saksassa, Itävallassa ja Italiassa sekä tietenkin meidän vihreässä naapurimaassamme Ruotsissa. Göteborgissa on jopa vapautettu biopolttoaineita käyttävät autot pysäköintimaksusta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi tutkimustulos. Tuore keskieurooppalainen uutinen ilmansaasteiden vaikutuksista ihmisten terveyteen puoltaa vahvasti fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä. Britanniassa ilmestyvä lääketieteellinen aikakausilehti Lancet kertoi 1 päivänä syyskuuta, että pääasiassa autoliikenteestä peräisin olevat päästöt tappavat kymmeniätuhansia ihmisiä vuosittain Euroopassa. Baselin yliopiston tutkijoiden johdolla tehdyssä selvityksessä verrattiin Itävallan, Ranskan ja Sveitsin kuolleisuustilastoja. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että ilman-

saasteiden pääteltiin olevan syynä 40 000 kuolemaan vuodessa, vaikka tutkituissa maissa noudatetaan kuitenkin tiukkoja liikennepäästöjä rajoittavia lakeja. Määrä on 6 prosenttia kyseisten maiden vuosittaisesta kuolleisuudesta, eikä luvuissa ole otettu huomioon liikenneonnettomuuksissa menehtyneitä.

Tutkimuksessa myös todettiin, että ilmansaasteet aiheuttavat vuosittain 300 000 keuhkoputkentulehdusta, puolisen miljoonaa astmakohtausta ja yli 16 miljoonan työpäivän menetyksen. Rahassa mitattava lasku on 1,7 prosenttia tutkimusmaiden bruttokansantuotteesta. On hälyttävää, että kommentissaan toiset terveysasiantuntijat pitävät tutkimusryhmän laskelmia jopa konservatiivisina.

Ilmansaasteiden aiheuttamiin terveysriskeihin kannattaa meilläkin suhtautua vakavasti. On ihmisten ja ympäristömme yhteinen etu, jos pystymme edistämään energiaverotuksella nykyistä saasteettomampaa liikennöintiä. Biopolttoaineet ovat tulevaisuuden energiaa. Rypsimetyyliesterin vapauttaminen polttoaineverotuksesta olisi uusi konkreettinen askel kestävän kehityksen tiellä. Tämä verohelpotus ei kaataisi kansantalouttamme, mutta se houkuttelisi uusien polttoaineiden kehittelyyn ja käyttöönottoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Forsiuksen tekemä aloite, jonka allekirjoittajiin itsekin lukeudun — ja ilokseni olen huomannut, että lähes kaikista eduskuntaryhmistä on allekirjoittajia olemassa — on erittäin hyvä, ajankohtainen ja ansioitunut. Ed. Forsiuksen käyttämä perustelupuheenvuoro tässä asiassa piti sisällänsä kaiken sen, mitä perimmiltään tähän asiaan liittyy.

Mielestäni yksi sellainen asia, mikä voitaisiin vielä lisätä tähän kokonaisuuteen, on se, että suosimalla uusiutuvaa kotimaista biopolttoainetta luotaisiin myöskin turvallisuuspoliittinen varmuustekijä niin, että syvän kriisin sattuessa polttoainehuolto varmistuisi tämän viljelyn ja kasvun kautta. On tietysti selkeää, että Suomessa ei kyetä koko polttoainetarpeen edellyttämää raaka-ainetta tuottamaan, mutta kun päästäisiin tällä täysin mitoin eteenpäin, niin varmasti tämän asian kautta myöskin viljelytekniikkaa voitaisiin kehittää niin, että satomäärät olisivat suuremmatkin.

On erittäin hyvä ja ajankohtainen, niin kuin sanoin, tämä asia olemassa. Kun tänään kyselytunnilla keskusteltiin, mitä hallitus aikoo tehdä polttonesteverotuksen ja polttonesteitten hintojen alentamiseksi, niin mielestäni vähintään tähän asiaan voisi ohjata tukea, tähän tuotekehittelyyn, valmistukseen, ja sellaisia porkkanoita, että niin kuin ed. Forsius sanoi, auton- ja moottorinvalmistajat ottaisivat tämän huomioon ja tässä asiassa päästäisiin sellaiseen ratkaisuun, että tulisi myöskin tämän käyttö taloudellisesti kannattavaksi.

[3] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa puhemies! Ed. Forsiuksen aloite on sen verran hyvä, että piti tulla ihan puhujakorokkeelle todistamaan aloitteen hyvyyttä.

Tässä on montakin ulottuvuutta siinä mielessä, kun tiedetään, miten pitkään maaöljyvarat yleensä riittävät. Joudumme etsimään tulevaisuudessa semmoisia vaihtoehtomuotoja kuitenkin, jos halutaan liikkua, jotka ovat jatkuvasti uusiutuvia. Sen takia pitemmässä pelissä me joka tapauksessa joudumme tämän tyyppisiä ottamaan käyttöön.

Sitten se ulottuvuus tässä on, että jo nyt voitaisiin, vaikka öljyä on muualta vielä saatavissakin, siirtyä semmoiseen menettelyyn Suomessa, jotta voitaisiin lisätä uusiutuvien luonnonvarojen käyttöä. Tämä on ehdottomasti kannatettava. Ed. Forsius kävi jo laajasti läpi sitä luonnon näkökannalta, päästöjen osalta, mihin tässä päästäisiin. Sen takia tämä pitäisi nopeasti toteuttaa ja pyrkiä saamaan se tilanne aikaan, jotta vaikka pakettipellot, mitä on pienille koivuille istutettu ja ovat taimikoita, voitaisiin myllätä takaisin nurin niskoin ja panna kasvamaan rypsiä tai muita öljykasveja, joista saa samalla tavalla öljyä.

Tosin tässä on se yksi ongelma olemassa, joka maa- ja metsätalousvaliokunnassa on joskus aina ollut esillä. Tällä hetkellähän öljykasvituotannossa on olemassa kiintiöt. Sen takia, jos katsoo tukikelpoista öljykasviviljelyä, se ei ilmeisesti onnistu ihan vähällä, koska EU rajoittaa sen viljelyalaa. Minun käsitykseni mukaan tässä ovat myös isot öljy-yhtiöt pelissä mukana siinä mielessä, jotta ne tuolta Amerikan mantereelta eivät

tykkää siitä, jotta Euroopassa käytäisiin viljelemään öljykasveja hirveän paljon. Eli isot taloudelliset lonkerot vaikuttavat myös Suomen rypsin tai muiden öljykasvien kasvatukseen. Sen takia se asenne pitäisi saada muuttumaan koko Euroopassa, koko maailmassa, jotta me pikkuhiljaa pääsisimme Shellin ja Esson ja näiden isojen öljyjättien kahleista ja voisimme lähteä uusiutuvia energiaveroja hyödyntämään jatkossa.

Tähän liittyen olisin toivonut ja ihan vakavalla mielellä esitän, että myös puu voisi olla ihan hyvä polttoaine. Itsellä nimittäin sattuu olemaan tallessa sodanaikainen häkäpönttö. Se on minun käsitykseni mukaan ihan kunnossa, tehdastekoinen, Helsingissä valmistettu ja kaikki testit tehty. Jos sen tänä päivänä laittaisi peräkärryn kyytiin ja vetäisi putket autoon, niin ilmeisesti polttoainevero on aika kallis. Mutta miksei myös tätä tekniikkaa voisi kehittää? Nimittäin, eikö olisi aika fiksu juttu, jotta kun kesälomaretkelle lähtisi, haravoisi käpyjä levähdyspaikan kupeelta, ja ei kun häkäpönttöön? Se nyt on kaikkein puhtain energiamuoto, eikä siinä olisi paljon vaivaakaan. Silloin sota-aikana nimittäin ne olivat käytössä hyvin yleisesti. Minusta se ei vahingoittaisi mitään, kun meillä roskapuuta on riittävästi ensiharvennuspusikoissa. Olisi toivottavaa, jotta jatkossa sitä voitaisiin hyödyntää muuhunkin kuin kattiloissa energian tuotantoon, lämmön tai sähkön tuotantoon. Sehän olisi esimerkkinä sillä tavalla muillekin eurooppalaisille, että Suomi on siirtynyt kestävän kehityksen aikaan, johon osa ainakin sosialidemokraateista, ilmeisesti kaikki ovat pyrkimässä, ja ilmeisesti ed. Forsiuksen eduskuntaryhmä, vihreät, myöskin on ollut tulennäyttäjänä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Kannatan aloitetta, ja laajennetaan sitä sillä tavalla, että häkäpöntöt otettaisiin käyttöön.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

12) Laki lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 89/2000 vp (Erkki Kanerva /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Erkki Kanerva /sd:** Arvoisa herra puhemies! On vahinko, että lakiesitys jäi viimeiseksi, koska pari esitystä aikaisemmin vielä sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtaja, johon olisin voinut nyt erityisesti vedota, oli läsnä.

Käsillä olevan aloitteen ensimmäisenä allekirjoittajana tahdon esitykseen kirjoitettujen perustelujen lisäksi lausua muutaman ajatuksen esityksen saatteeksi.

Aloitteessa esitetään lasten päivähoitolain 11 a §:n muuttamista. Nyt voimassa olevassa muodossaan lainkohta näyttäisi takaavan, ja ilmeisesti sen on tarkoitettu ja luultu takaavan, kaikissa tapauksissa alle kouluikäisille lapsille subjektiivisen oikeuden päivähoitoon. Käytännössä lain soveltaminen on kuitenkin ollut ristiriitaista siinä tapauksessa, että lapsi perusopetuksesta annetun lain mukaan kuuluu niin sanotun pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin. Eri kunnat ovat tulkinneet päivähoitolakia näissä tapauksissa eri tavalla.

Perusopetuslain 25 §:n 1 momentin pääsäännön mukaan oppivelvollisuus alkaa siinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta, ja päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut kymmenen vuotta. Mikäli perusopetukselle säädettyjä tavoitteita lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi — nämä ovat tässä esityksessä oleellisia sanoja, vammaisuus tai sairaus — ei ole ilmeisesti mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta aikaisemmin, siis kuusivuotiaana, ja kestää yksitoista vuotta. Näissä tilanteissa mainittua päivähoitolain kohtaa on katsottu voitavan tulkita niin, että pidennetty oppivelvollisuus poistaa ehdottoman oikeuden päivähoitoon. Kun pidennetty oppivelvollisuus syntyy lapsen sairaudesta tai vammaisuudesta, mahdollisuutta sanottuun tulkintaan ei voitane pitää kohtuullisena lapsen vanhempienkaan kannalta katsottuna.

Otan yhden käytännön esimerkin. Koulutettu, pitkän työkokemuksen omaava, kolmivuorotyötä tekevä sairaanhoitaja adoptoi ulkomailta orpo-

kodista lapsen tietoisena tämän lievästä kehitysvammasta. Lapsen kehitysvamma diagnosoidaan Suomessa. Lapsella ei näytä olevan mahdollisuutta suoriutua oppivelvollisuudestaan normaalin oppivelvollisuuden pituudessa, vaan hän aloittaa koulun kuusivuotiaana osallistumalla perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen. Yksinhuoltajana lapsen äiti hakee lapsen kunnallista päivähoitoa, jotta voisi jatkaa työskentelyä paikallisessa sairaalassa ja ansaita perheelleen toimeentulon. Päivähoitoviranomaisen päätös päivähoitohakemukseen on kielteinen. Päätöksen perusteluiksi esitetään juuri nyt korjattavaksi esitetty päivähoitolain 11 a § ja perusopetuslain 25 § sekä niiden yhteinen tulkinta. Kun lapsen oppivelvollisuus on alkanut, oikeus päivähoitoon on mennyt. Tämä on tulkinta ollut eräässä tapauksessa. Lapsen huoltajana äiti on velvollinen huolehtimaan, että hänen lapsensa oppivelvollisuus tulee suoritettua. Jättäytyykö hän tässä esimerkkitapauksessa työttömäksi vakinaisesta työstään ja siirtyy kotiin hoitamaan sairasta lastaan toimeentulotuen varassa, vai kustantaako hän itse lapsensa omilla varoillaan iltapäivähoitoon? Molemmat vaihtoehdot vaikuttavat kohtuuttomilta tai ainakin epäoikeudenmukaisilta, kun otetaan huomioon verraten tuoreen päivähoitolain perimmäinen tarkoitus.

Arvoisa puhemies! Niin haluttaessa tukea toisenlaisellekin tulkinnalle on löydettävissä päivähoitolain 2 §:stä ja mahdollisesti vammaispalvelulaistakin. Päivähoitolain 2 § lähtee siitä, että jos erityiset olosuhteet sitä vaativat, päivähoitoa on järjestettävä myös oppivelvollisuusikäiselle. Sekä päivähoitolain että vammaispalvelulain johtava periaate on, että palveluja on järjestettävä kunnassa esiintyvän tarpeen mukaan. Kun nyt muutettavaksi esitetty päivähoitolain 11 a § kuitenkin säätelee eksaktilla tavalla subjektiivisen oikeuden rajat, kuvatussa tilanteessa sitä on käytetty lain tulkintaohjeena, kenties jopa ohi lain johtavan periaatteen, ja ehdoton oikeus päivähoitoon tai vastaavaan tukeen on rajattu päättymään oppivelvollisuuden alkamiseen.

Vammaispalvelulakikaan ei välttämättä ratkaise kuvattua tilannetta. Lain mukaan vammaisille tarkoitetut palvelut ja tukitoimet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin kunnassa esiintyvä tarve sitä vaatii. Siteerattu vammaispalvelulain sanamuoto "kunnassa esiintyvä tarve" on tulkinnanvarainen eikä takaa kuvatussa tilanteessa ehdotonta oikeutta tarpeelliseen osapäivähoitoon.

Arvoisa puhemies! Tänä syksynä voimaan tullut esiopetusuudistus konkretisoi tämän epäkohdan vieläkin havainnollisemmin.

Pelkistetysti ilmaistuna nyt ylimenokautena vallitsee tilanne, jossa oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle esiopetus on oikeus, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle velvollisuus. Molemmissa tapauksissa esiopetus on tuntimääräisesti ja ehkä sisällöllisestikin jokseenkin sama, mutta vain terveellä, normaalin oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella on ja säilyy subjektiivinen oikeus päivähoitoon.

Vallitsevalle tilanteelle on varmasti hyviä selityksiä, pitävin varmaan näitten lakien eri-ikäisyys. Tämä ei-toivottu asiantila olisi kenties ollut luontevinta korjata viimeistään esiopetusuudistuksen yhteydessä, mutta kun se silloin jäi tekemättä, se kaiken oikeuden ja kohtuuden nimissä on tehtävä nyt. Sama oikeus ja kohtuus tietysti näyttäisi vaativan, että kunnat soveltaisivat päivähoitolakia tasapuolisesti ja analogisesti, mutta kun käytäntö on osoittanut, että niin ei aina tehdä, esitetty muutos on mielestäni varsin tarpeellinen ja perusteltu.

Jos valiokunta vastoin luuloani, vaikkapa vain 16 nimen tähden, jättää tämän esityksen vanhentumaan, toivon, että sosiaali- ja terveysministeri saa sen käsiinsä ja näkee tämän epäkohdan ja tuottaa hallituksen esityksen saliin. Se ei voi olla täällä menestymättä.

[2] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Lakialoitteen yhtenä allekirjoittajana totean, että lakialoitteessa perustelut ovat varsin perusteelliset. Hyvin monissa kunnissa tämä asia on hoidettu, niin myös omassa kunnassani ja vieläpä kesällä on järjestetty yhdessä erityishuoltopiirin kanssa päivähoito pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville lapsille. Vaikka kunnat järjestäessään iltapäivähoidon, siitähän yleensä on kyse, eivät tähän saakaan valtionosuutta, kuitenkin rahallisestihan kyse on hyvin pienestä panostuksesta, mutta lapsen kannalta se on hyvinkin tärkeä. Niissä kunnissa, joissa asia on hoidettu, on ennaltaehkäisevä ulottuvuus havaittu ja toiminta koettu tärkeäksi, mutta siinä mielessä lakialoite on tärkeä, että tämän kautta, niin kuin uskon, että aikanaan valiokunta tämän ottaa käsiteltäväkseen ja asia hoidetaan, kaikille lapsille taataan myös iltapäivähoito.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.24.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen